

Afstemning

Lovforslaget vedtoges med 110 stemmer (S, V, KF, SF, RV, EL og CD) mod 10 (FP og DF).

Formanden:

Lovforslaget vil nu blive sendt til statsministeren.

Den næste sag på dagsordenen var:

8) Anden behandling af lovforslag nr. L 64: Forslag til lov om ændring af lov om valg til menighedsråd.

Af kirkeministeren (Birte Weiss).

(Fremsat 8/11 95. Første behandling 16/11 95. Betænkning 22/11 95).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslagets paragraffer og spørgsmålet om dets overgang til tredje behandling sættes til forhandling under ét.

Ingen bad om ordet.

Afstemning

§§ 1-3 vedtoges uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden:

Jeg foreslår, at lovforslaget går direkte til tredje behandling uden fornyet udvalgsbehandling. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

9) Forespørgsel nr. F 16:

Forespørgsel til statsministeren og socialministeren:

»Hvad kan regeringen oplyse om de ældres vilkår i Danmark, herunder plejen af ældre, de ældres økonomi, boligforhold og ensomhed, og hvilke initiativer vil regeringen tage for at rette op på forholdene?«

Af Pia Kjærsgaard (DF) Kristian Thulesen Dahl (DF), Ole Donner (DF) og Poul Nødgaard (DF). (Forespørgslen anmeldt 8/11 95. Fremme af forespørgslen vedtaget 22/11 95).

Sammen med denne sag foretoges den følgende på dagsordenen opførte sag, nemlig:

10) Forespørgsel nr. F 17:

Forespørgsel til statsministeren og socialministeren:

»Hvilke konkrete initiativer vil regeringen tage i denne folketingssamling for at opfylde løfterne om bedre hjælp til ældre og handicappede med den nødvendige retssikkerhed for, at de svageste grupper i vort samfund kan få en værdig tilværelse, hvor de nødvendige tilbud er til stede, når behovene opstår?«

Af Villy Søvndal (SF), Kirsten Jacobsen (FP) og Bruno Jerup (EL).

(Forespørgslen anmeldt 8/11 95. Fremme af forespørgslen vedtaget 22/11 95).

Begrundelse

Formanden:

Først ordføreren for forespørgerne til forespørgsel nr. F 16, fru Pia Kjærsgaard.

Pia Kjærsgaard (DF):

Med jævne mellemrum bliver ældres vilkår diskuteret i Folketinget. Meget ofte ser man kommentarer fra landets borgere i aviserne om deres syn på, hvordan omsorgen og plejen for ældre fungerer.

For nylig så vi i programmet Fak2eren på TV 2 et trist og uværdigt billede af, hvordan nogle gamle mennesker bliver behandlet i det, vi kalder velfærdsstaten Danmark.

Én ting er sikker, og det er, at det ikke kan bortforklares hverken fra regeringens eller fra folketingsmedlemmers side, at landets ældrepolitik er ubrugelig. Vi mangler plejehjemspladser, vi mangler hjemmehjælpere, og vi mangler tanke for, at på et eller andet tidspunkt bliver vi alle

gamle og får muligvis selv brug for, at samfundet yder hjælp, for at vi kan komme til at fungere på det tidspunkt i vores liv, hvor vi ikke kan klare os selv.

Mærkværdigt er det, at vi ikke får orden på de ting, at vi herinde blot kan blive ved med at snakke og snakke og vedtage dagsordener og forslag, som alligevel ikke gør, at vi kan sige, at Danmark er i top, når det gælder omsorgen, respekten og værdigheden for vore gamle medborgere.

Den ældre generation er desværre ved at være en glemt generation, når det gælder politikeres bestræbelser for at gøre noget godt for befolkningen. Det er, som om regeringen glemmer, at netop den gamle generation er mennesker, der i 1930'erne havde mange hårde år og derefter oplevede krigen i 1940'erne samt efterkrigsårene, og hvad deraf fulgte. Det er de ældre mennesker, der har været med til at betale til velfærdssamfundet og i dag bliver belønnet ualmindelig dårligt.

Jeg synes, det er urimeligt, at gamle mennesker bliver fremstillet, som om de var et problem for det danske samfund. Hvor er humanismen og næstekærligheden, når det drejer sig om vores gamle mennesker? Hvorfor skal vi opleve at se gamle mennesker udstillet på en tv-skærm i ydmygende situationer for at få politikerne til at vågne op – med den store risiko, at så snart der bliver stille om sagen, ja, så går politikerne igen i dvale, indtil der næste gang er en sag, der bliver fremstillet i offentligheden, og som giver dårlig samvittighed.

Med denne forespørgselsdebat i dag håber jeg at vi kan få sat gang i tingene og medvirke til, at Folketinget nu sætter handling bag ordene, og at vi bliver enige om, at gamle mennesker har krav på en anstændig behandling fra samfundets side.

Formanden:

Dernæst er det ordføreren for forespørgerne til forespørgsel nr. F 17, hr. Villy Søvndal.

Villy Søvndal (SF):

Hvis man følger med i den offentlige debat, hvis man deltager i offentlige møder, hvis man har bekendte eller pårørende, der får brug for hjælp, er der desværre alt, alt for mange eksempler på, at den hjælp og støtte til ældre og handicappede,

der turde være en selvfølge i et så rigt samfund som det danske, ikke er til stede.

Tværtimod er der for mange eksempler på, at den lovede hjemmehjælp ikke gives, at den ældrebolig eller plejehjemsplads, den ældre eller den handicappede venter på, ikke findes, og at de ældre efterlades ensomme, forladte og hjælpeløse, kort sagt, at ældre og handicappede svigtes på en måde, der er uværdig for det danske samfund.

Der er også billeder på det modsatte. Der er også områder, hvor det faktisk lykkes at give et værdigt liv.

Socialforskningsinstituttet offentliggjorde den 7. november en undersøgelse af de 80-100-åriges levevilkår og kommunernes tilbud til de ældre.

En af undersøgelsens hovedkonklusioner er, at 40 pct. af de ældre angiver, at de har brug for mere hjemmehjælp. 40 pct. af de ældre føler i dag ikke, at de får den hjælp, de har brug for. Det er et alarmerende tal, og det er vel at mærke tal for en generation, der ikke har det som en livsstil at beklage sig, tværtimod.

Men det er ikke kun hjemmehjælpen, det står galt til med. I et svar fra socialministeren af 14. november i år om ældre, der venter på en plejehjemsplads, bekræfter ministeren, at der i 1996, præcis som i 1993, uændret er ca. 2.600 ældre, der venter på en plejehjemsplads. Det er et alarmerende tal i et samfund, der kalder sig et velfærdssamfund. I samme svar bekræftes det i øvrigt, at antallet af færdigbehandlede ældre, der venter på en plejehjemsplads efter at være færdigbehandlet på sygehusene, fortsat er knap 1.000, altså også et uændret tal.

Den nuværende regering lagde ved sin tiltrædelse vægt på at gøre noget for velfærden. Der er ikke sket noget, der markant forbedrer situationen på de her områder.

Undersøgelsen og tallene taler deres eget triste sprog. Vi kan ikke blive ved med i Folketinget bare at snakke. Nu må regeringen komme med nogle flere håndfaste løfter og mere håndfaste tiltag. Det er en uværdig behandling, vi i dag giver nogle af vores svageste medborgere i samfundet.

Det er mit håb, at ministeren i dag vil besvare forespørgslen med reelle nye tiltag og ikke bare håb og velvilje. Det er fint nok, men det duer ikke til at afhjælpe de forhold, der en række steder i dag i vort samfund er klart uacceptable.

Besvarelse

Statsministeren (Poul Nyrup Rasmussen):

Jeg er glad for det initiativ, der er taget til denne debat. Det er jo en debat, som drejer sig om, hvordan helhedsbilledet af ældrepolitikken i Danmark ser ud. Jeg lagde meget mærke til det, hr. Villy Søvndal gjorde af bemærkninger om netop helhedsbilledet. Jeg noterede mig, at der blev sagt, at der også er et billede, der viser, at de fleste ældre – sådan fortolkede jeg det; det er i hvert fald min opfattelse – lever et værdigt og ordentligt liv.

Jeg vil gerne starte med at understrege, at fundamentet i regeringens ældrepolitik er, at de ældre skal have ordentlige og trygge og værdige levevilkår. Det forudsætter indflydelse på egen dagligdag og ligestilling med andre i samfundet, og det forudsætter naturligvis også, at regeringen gør, hvad regeringen kan gøre, for at opnå disse mål.

De ældre i vort land er ikke glemt – tværtimod. Denne regering er meget bevidst om vore ældres indsats for opbygningen af det velfærds-samfund, vi har nået og fortsat har.

I 1970'erne blev de ældre, som mange vil vide det, betragtet som én samlet, homogen gruppe. Sådan er det heldigvis ikke længere. For regeringen må ældrepolitikken tage udgangspunkt i den enkeltes behov. Vi må skabe rammerne for, at også de ressourcer, vi ved at mange ældre, ja de fleste ældre, har, kan komme til udtryk i hverdagen. Dermed kan der også sættes mere ind mod isolation og ensomhed og skabes bedre forudsætninger for livskvalitet, ikke mindst for gruppen af svage ældre.

Regeringen har allerede gennemført en række initiativer, der forbedrer forholdene for de ældre på service-, på bolig- og på pensionsområdet. Vi har stillet og vil stille yderligere forslag i den folketingssamling om flere initiativer.

Men der er én ting, der er meget vigtig at gøre sig klar i debatten om vore ældres levevilkår, og det er følgende: Hvad kan regeringen gøre, styre og igangsætte, og hvad er det op til kommunerne at gøre, styre og igangsætte?

Sagen er jo – også her kommer man længst ved at fortælle tingene, som de er – at regeringen ikke centralt kan styre alting i kommunerne. Det er ikke regeringens opgave. Det ville heller ikke være ønskeligt. Det, regeringen kan gøre, er at tage udgangspunkt i, at det først og fremmest er kommunerne, der har ansvaret for den daglige ældreservice. Det betyder, at serviceniveauet

i den enkelte kommune afhænger af den enkelte lokale kommunalbestyrelses prioriteringer. Vi har kommunalt selvstyre her i landet, og derfor vil der lokalt være forskelle i serviceniveauet for de ældre.

Men det, regeringen kan gøre og gør på det overordnede plan, er at sikre, at det økonomiske grundlag for kommunernes ældreservice er i orden. Det er rent faktisk sket i de seneste år. Regeringen har indgået en aftale med kommunerne om økonomien for 1996, en aftale, der giver kommunerne et godt grundlag for at give borgerne en god service bl.a. inden for ældreområdet. Kommunerne planlægger en forhøjelse af deres budget til ældreservice fra 1995 til 1996 på i alt 1,5 pct. af det samlede budget. Det svarer til en vækst i faste priser i nettodriftsudgifterne på ældreområdet på mellem 0,3 og 0,4 mia. kr. Også set i forhold til antallet af ældre er der tale om, hvad jeg vil betegne som en pæn stigning.

Det er regeringens opfattelse, at kommunerne har det grundlag, der skal til for at sikre ordentlige forhold for de ældre.

Hensigten med regeringens lovforslag om oprettelse af ældreråd og klageråd på hjemmehjælpsområdet er at give vore ældre en reel indflydelse på ældrepolitikken. Kritik og ønsker om forbedringer skal kunne komme til udtryk; vore ældre skal kunne komme til orde på veltillægte områder og i veludformede rammer. Det vil også være medvirkende til at få klarlagt og opfyldt vore ældres behov i lokalområderne.

Regeringen har også, skal jeg nævne, fremsat lovforslag om flere plejeboliger. Vi skønner, at aktivitetsniveauet i 1996 vil blive i størrelsesordenen 3.500 ældreboliger. Niveauet i 1996 skønner vi således bliver betydelig højere end i de foregående år.

Må jeg også nævne, at vi på ældre- og pensionsområdet fra regeringens side lægger stor vægt på selvbestemmelse og medindflydelse. Det er bl.a. blevet udmøntet i, at de ældre får udbetalt pension på plejehjem, og en større skattemæssig ligestilling af pensionister med andre skatteydere.

Endelig hører det også med til helhedsbilledet, at god økonomi for lønmodtagerne i alderdommen skal bygge på en kombination af folkepension, ATP og arbejdsmarkedspension, ikke mindst set i det lidt længere perspektiv.

Lad mig afslutningsvis slå fast her i de indledende bemærkninger, at Danmarks ældreomsorg som helhed betragtet må siges at ligge på et

godt niveau, ikke mindst i forhold til andre lande, vi kan sammenligne os med. De fleste ældre er velfungerende, uanset at vi, som hr. Villy Søvndal var inde på det, bestemt kan pege på en række situationer, der ikke er tilfredsstillende. For det er jo rigtigt, som hr. Villy Søvndal sagde det: Der er ældre, der svigtes, der er ældre, der er ensomme, der er ældre, der har brug for yderligere hjælp, og vi ser det ikke mindst i de store byer, hvor netop det spørgsmål står på dagsordenen.

Kort sagt: Der er fortsat meget, der skal gøres, men jeg føler, at vi er på rette vej. Tempoet, vi kan realisere vore mål i, og fremgangene vil selvsagt også være bestemt af det samlede økonomiske grundlag i vort samfund. Vi vil fortsætte udviklingen af ældreområdet ad den vej.

Socialministeren vil nu gå mere detaljeret ind i besvarelsen af forespørgernes spørgsmål:

Socialministeren (Karen Jespersen):

Jeg synes også, det er godt, at vi får en generel debat om de ældres vilkår i dag. Regeringen har jo i hvert fald to vigtige lovforslag til behandling i Folketinget og et tredje på vej gennem Folketinget, og det er forslag, hvor jeg håber og regner med, at stort set hele Folketinget kan bakke op bag de forslag, men det er godt her at få mulighed for en generel debat om principperne bag.

Jeg opfatter først og fremmest den debat, vi har i dag, som en debat om ældre. Jeg vil blot nævne, at en stor del af de initiativer og den indsats, der sker på hjemmehjælpsområdet, boligområdet og på andre områder, naturligvis også retter sig mod de handicappede og en forbedring af deres vilkår.

Inden jeg skal komme ind på de konkrete initiativer, regeringen har i gang, vil jeg gerne begynde med at slå nogle generelle ting fast. For det første er det meget vigtigt, at vi ikke taler om de ældre som én ensartet, homogen gruppe. Det er jo netop sådan, at størstedelen af de ældre er friske, velfungerende ældre, der klarer sig uden nævneværdig offentlig hjælp eller helt uden, og så er der en mindre gruppe ældre, som har særligt behov for hjælp, og som ikke altid får den hjælp, de har behov for.

Det billede kan man også læse sig til i den store undersøgelse, af de 80-100-åriges levevilkår, der er offentliggjort for nylig, en undersøgelse, der retter sig mod de ældste ældre og dermed også mod de svagest stillede ældre.

Langt de fleste af de ældre, der er interviewet, og det er 1.800 personer i 75 forskellige kommuner, siger, at de er tilfredse og trygge. Det synes jeg er værd at lægge mærke til. Undersøgelsen viser, at vi er på rette vej, og at vi er nået et godt stykke.

Men der er også ældre, der ikke er tilfredse, fordi de ikke får den nødvendige hjemmehjælp, fordi de mangler en plads på et plejehjem, og fordi de føler sig ensomme og isolerede.

Derfor skal vi fortsætte med at forbedre og udvikle ældreområdet, og vi skal især prioritere de svagest stillede ældre, dem, der ikke kan klare sig uden hjælp fra det offentlige.

Det andet, jeg godt vil slå fast, er, at vi må se i øjnene, at det ikke er alle de problemer, som de ældre har – eller for den sags skyld befolkningen har – der kan løses gennem lovgivning alene. Hvis vi påstår det, skaber vi nogle falske forventninger. Hvis de ældre skal føle tryghed, kræver det, at flere end lovgiverne gør en indsats. Det kræver en indsats fra kommunerne, men det kræver også en indsats fra familie, pårørende og frivillige organisationer.

Endelig må vi også holde fast i, at tilrettelæggelsen af den konkrete ældrepolitik er et anliggende for kommunerne. Folketinget har valgt at indrette vores samfund med et stærkt lokalt selvstyre, og det betyder, at de rammer og den lovgivning, vi vedtager her i Folketinget, bliver fyldt op konkret ude i kommunerne, sådan at en sammenhængende, god ældrepolitik forudsætter et tæt samarbejde med kommunerne, og at kommunerne fylder lovene ud efter de hensigter, der lå i lovene, da Folketinget vedtog dem.

Men regering og Folketing har så et ansvar for at sikre nogle økonomiske lovgivningsrammer for kommunerne. En af de vigtigste måder at gøre det på er jo ved at sørge for, at der er en økonomisk politik og nogle aftaler med kommunerne – de årlige aftaler – der sikrer et økonomisk råderum for kommunerne til at føre en forsvarlig ældrepolitik.

Det er netop det, der er sket i de senere år, hvor kommunerne faktisk har fået et større økonomisk råderum. Senest i aftalen for 1996 er der mulighed for et reelt løft i kommunernes netto-driftsudgifter på 1,7 mia. kr. Det vil sige, at de har fået et bedre økonomisk råderum, og det ser faktisk også ud til, at kommunerne er indstillet på at bruge det råderum.

Hvis vi ser på de budgetter, man har forhandlet ude i kommunerne, viser det sig faktisk, at der allerede nu tegner sig en udvidelse på 400

mio. kr. på ældreområdet ud over det budget, der lå i maj-juni måned, da aftalen blev indgået.

Men hvad er det så, de forbedrede økonomiske muligheder skal bruges til? Ja, lad os først se på hjemmehjælpen. En del af de klager, vi ofte hører, drejer sig jo netop om hjemmehjælp, men hvis vi igen læser i den rapport, jeg har henvist til før, viser det sig, at når man ser på behovet for hjælp til personlige fornødenheder og personlig pleje, er der stort set ikke nogen, der siger, at de ikke får den hjælp, de selv oplever de har behov for.

Men dér, hvor det er galt, dér, hvor der er klager, er, når det drejer sig om den praktiske hjælp, om rengøring, hjælp til indkøb og andre praktiske gøremål. Derfor er der selvfølgelig et problem her, vi skal være opmærksom på.

En af de ting, som regeringen har gjort, er, at vi for 1994 og 1995 afsatte et beløb på 400 mio. kr. for hvert af årene til at refundere halvdelen af lønudgifterne til de hjemmehjælpere, som kommunerne ansatte ud over dem, der allerede var ansat, altså en håndsrækning til at ansætte flere hjemmehjælpere. I øjeblikket i forbindelse med forhandlingerne om finansloven er det også en del af regeringens mål, at der bliver oprettet nogle såkaldte puljeblikke, altså nogle ekstrajob ude i kommunerne bl.a. inden for omsorgsområdet.

Men det kræver jo så også, at der er hjemmehjælpere, der faktisk kan besætte de ledige stillinger, de yderligere stillinger, der bliver oprettet inden for hjemmehjælpen. Derfor er det nødvendigt, at vi også har det tilstrækkelige antal uddannelsespladser. Dér har undervisningsministeren gjort en særlig indsats for at få en aftale med Kommunernes Landsforening om flere praktikpladser, så vi kan få uddannet nogle flere hjemmehjælpere og social- og sundhedsassistenter.

Men man kan sige, at selv om vi får uddannet tilstrækkeligt med hjemmehjælpere, kan vi stadig væk se et problem, der består i, at en del af hjemmehjælperne forlader området; de vil ikke blive inden for hjemmehjælpsområdet, nogle, fordi de simpelt hen vil uddanne sig videre til noget andet, men andre, fordi de synes, at arbejdet er for hårdt. Derfor er det vigtigt, at vi ser på de arbejdsvilkår, hjemmehjælperne har, så vi kan sikre, at flere bliver på området.

Det er baggrunden for, at Kommunernes Landsforening sammen med Undervisningsministeriet har iværksat en evaluering af de grundlæggende social- og sundhedsuddannel-

ser, der bl.a. skal undersøge de forhold, der er for rekrutteringen, og de beskæftigelsesvilkår, der er for dem, der er færdiguddannede.

Det er også for at sikre bedre fysiske arbejdsvilkår, at der er udarbejdet en vejledning om indretning af ældreboliger for fysisk plejekrævende personer, og der er netop nu iværksat en handlingsplan, der sigter på at forebygge de skader, der kan ske i forbindelse med personløft. Og i forbindelse med de forhandlinger, der netop nu er afsluttet omkring satspuljen, er der sat penge af til at sørge for, at det bliver en handlingsplan, der kan blive afprøvet i virkeligheden. Arbejdstilsynet følger desuden løbende den indsats, der er på området vedrørende det psykiske arbejdsmiljø.

Men problemerne på hjemmehjælpsområdet bliver ikke løst alene ved flere ressourcer, flere penge og flere uddannelser. En del af problemet handler også om at sørge for, at de ressourcer, der er på området, bliver udnyttet til gavn for de ældre, altså at man sørger for, at den styring, der er i dagligdagen i hjemmehjælpen, er sådan, at vi udnytter ressourcerne bedst muligt.

En del kommuner eksperimenterer allerede med at tilrettelægge arbejdsgangen anderledes ved netop at bruge ressourcerne på en bedre måde. Og det er en proces, vi meget gerne vil understøtte i Socialministeriet. Derfor planlægger vi i øjeblikket at inddrage et antal kommuner i forsøg med bedre ressourcestyring, bl.a. ved at inddrage ny teknik i den daglige administration og en anden tilrettelæggelse af selve hjemmehjælpsområdet.

Det er regeringens opfattelse, at de ældre i højere grad, end det sker i dag, skal drages ind i de beslutninger, der træffes om deres egne forhold. Regeringen fremsatte derfor i oktober måned et lovforslag om bl.a. oprettelse af ældreråd og klageråd på hjemmehjælpsområdet, krav om skriftlige afgørelser om hjemmehjælp og om anvendelse af visitationsskemaer. Lovforslaget vil, hvis det bliver vedtaget, betyde et stort skridt fremad på hjemmehjælpsområdet.

Man kan forvente, at netop oprettelse af ældreråd og klageråd vil betyde en mere konstruktiv dialog, samtale, mellem de enkelte kommunalbestyrelser og de ældre i kommunen, og at dette på længere sigt vil få en positiv effekt på den ældrepolitik, som kommunalbestyrelserne lokalt beslutter sig for at føre.

En anden ting, der er vigtig i regeringens ældrepolitik, er en forebyggende indsats. Vi ved fra forsøg i et vist antal kommuner, at en fore-

byggende indsats kan betyde færre af de problemer, som vi ellers oplever. En af de måder, man kan sikre en forebyggende indsats på, er ved såkaldte hjemmebesøg, hvor ældre over en vis alder regelmæssigt et par gange om året får besøg af personale fra kommunens hjemmepleje, der diskuterer de ældres fysiske og psykiske situation igennem. På den måde kan man fange mange problemer i opløbet, mens de endnu er små, og forebygge hospitalsindlæggelser og langvarige sygdomme.

Man kan af evalueringen fra de kommuner, hvor man har haft sådanne forebyggende hjemmebesøg simpelt hen se, at de har haft en utrolig positiv effekt på de ældres antal indlæggelser og sengedage og hele psykiske velbefindende og velvære. Derfor vil regeringen med opbakning fra foreløbig seks af Folketingets partier fremsætte et lovforslag i denne folketingssamling, der pålægger kommunerne at tilbyde opfølgende og forebyggende hjemmebesøg hos alle over 75 år to gange om året samt efter behov i særlige situationer som f.eks. ved udskrivning fra hospital, ægtefælles dødsfald og lignende særlig ømfindtlige situationer.

Et af de problemer, vi også støder på hos de ældre, er en stor ensomhed. Og ensomhed kan selvfølgelig et stykke af vejen forebygges ved mere personale i hjemmet og for nogle vedkommende ved, at man får en plads på et plejehjem. Men når man læser den undersøgelse, jeg har henvist til nogle gange, hvor man netop spørger de ældre selv, så kan man altså ikke ud af den læse nogen sammenhæng mellem det, at man bor på plejehjem, og så det, at man er mindre ensom.

Det at være ensom er altså et vilkår, der i højere grad knytter sig til de livsomstændigheder, man har, den kontakt, man har til familie og til pårørende, de muligheder, man har for at bruge faciliteter, der styrker fællesskaber. Så derfor skal vi – ud over at bestræbe os på at skaffe flere plejehjemspladser og hjemmehjælpere – også sørge for, at der er nogle andre muligheder for at afhjælpe ensomhed, og det vil altså sige sørge for, at der er dagcentre, steder, hvor man kan være sammen med andre, at der er bofællesskaber, og også, at vi i højere grad inddrager de frivillige organisationer.

Der har i et par år kørt forsøg i 11 kommuner med inddragelse af frivillige organisationer netop med henblik på at forebygge ensomhed blandt ældre, og det ser ud til, at det bliver nogle meget vellykkede forsøg og en meget stor

succes. De ældre er glade for den kontakt og støtte, de får gennem de ting, der bliver sat i værk.

På samme måde arbejder vi med at lave et landsdækkende net af det, der hedder »Ældre hjælper ældre«, hvor aktive ældre hjælper svagere ældre.

De senildemente hører til de svageste gruppe af de ældre, og denne gruppe vokser i takt med, at antallet af personer på 80 år og derover vokser. Derfor besluttede Folketinget i 1993 at afsætte et beløb til støtte for initiativer for senildemente og deres pårørende, og for disse midler er der sat en række gode initiativer i gang. Det drejer sig om efter- og videreuddannelse af ansatte, der arbejder med senildemente. Det drejer sig om mere information og oplysning. Og det drejer sig også her om et projekt for frivillige, der aflaster pårørende til senildemente.

Et andet stort område af betydning for de ældres livsvilkår er boligområdet, og på boligområdet har regeringen i de seneste år gennemført en række initiativer til fordel for de svage ældre. Og med regeringens lovforslag, der netop er til behandling i Folketinget – et lovforslag om plejeboliger – bliver denne linje fulgt op. Kommunerne har med den decentralisering af det støttede byggeri, der blev gennemført, fået bedre muligheder for at øge byggeriet af ældreboliger. Den seneste ændring blev gennemført fra 1. januar 1994, og denne ændring gjorde det væsentlig billigere end hidtil for kommunerne at bygge ældreboliger. Staten dækker nu 80 pct. af ydelsess støtten, der før var rent kommunal. Vi har da også kunnet konstatere en stigning i kommunernes aktiviteter på ældreboligområdet. Det er også blevet lettere for kommunerne at gøre alt støttet byggeri ældre- og handicap-egnet, f.eks. ved etablering af elevatorer, gennem et tillæg til rammebeløbet.

Endelig har vi lettet vilkårene for de ældre, der gerne vil bryde ensomheden ved at flytte sammen med andre ældre i bofællesskaber. Her er det blevet muligt at få individuel boligstøtte, når flere ældre flytter sammen i bofællesskaber i en stor lejlighed eller et hus, og det ser ud til, at mange ældre er glade for den ordning.

Siden ældreboligloven blev vedtaget i 1987, er der blevet givet tilsagn om ca. 19.000 boliger, og heraf kan man skønne, at ca. halvdelen er plejeboliger, det vil sige med tilhørende servicearealer og personale, altså det, vi også kunne kalde moderne plejehjem. Hertil kommer et stort antal ældreegnede almennyttige boliger.

Det skal også nævnes, at døgnplejen er blevet væsentligt udbygget i perioden, sådan at det ser ud til, at nu kan 97 pct. af kommunerne tilbyde døgnpleje.

Man må altså sige, at bolig- og servicetilbudene til de ældre er blevet større og mere varierede i perioden. Dertil kommer, at regeringen nu har fremsat et lovforslag, der skal tilskynde kommunerne til at bygge flere plejeboliger. Lovforslaget er et signal til kommunerne om at omprioritere indsatsen til fordel for de svage ældre. Lovforslaget sigter først og fremmest på at skabe flere plejeboliger, og det vil altså sige ældreboliger med tilhørende servicearealer og tilknyttet personale og dermed med samme omsorg som på de eksisterende plejehjem.

Samtidig giver lovforslaget kommunerne nogle økonomiske tilskyndelser. Det drejer sig dels om, at kommunerne får mulighed for at lånefinansiere den kommunale grundkapital ved ombygningerne, dels om, at kommunerne får et tilskud til etablering af servicearealer. Forslaget tilskynder således til moderniseringer af utidssvarende plejehjem og omdannelse af disse til ældreboliger. Endvidere tilskyndes kommunerne til i større omfang end tidligere at opføre servicearealer til nye eller eksisterende ældreboliger.

Regeringen vurderer, at kommunerne fremover årligt etablerer servicearealer til 3.000 ældreboliger. Den samlede årlige bruttotilvækst skønnes at blive 3.500 ældreboliger. Det er en mærkbar stigning i aktiviteten i forhold til perioden før 1994, hvor det var betydelig færre ældreboliger, der blev bygget med tilhørende servicearealer. Så det ser altså ud til, at vi er på vej til at få en vækst i det, man kunne kalde moderne plejehjem.

Jeg tror, at de fleste udmærket ved, at man ikke kan sige noget sikkert om størrelsen af behovet for plejeboliger. Og det hænger jo sammen med, at tilbudene til de svage ældre er væsentlig mere varierede, end de tidligere var, hvor plejehjem ofte var den eneste løsning. Jeg kan blot nævne den store udbygning, der er sket af døgnplejen, som jo giver nogle helt andre betingelser for at bo i eget hjem, som på den måde også bliver et egnet hjem.

Hvis man læser undersøgelsen fra Socialforskningsinstituttet, kan man også få indtryk af, at der er et udækket behov for boliger til de svage ældre. Men det er regeringens opfattelse, at de økonomiske incitamenter, der er i det lovforslag, vi netop nu behandler i Folketinget, vil

rette op på den mangel, der er. Men det er klart, at vi vil følge udviklingen nøje for at se, hvordan kommunerne bruger den lov.

Det er altså regeringens opfattelse, at sociale forbedringer på ældreområdet skal rettes mod de mest påtrængende problemer for de svageste i ældregruppen. Og i den sammenhæng må vi nøje overveje, hvordan vi får den bedste udnyttelse af de ressourcer, vi har til rådighed.

Den undersøgelse om de ældres vilkår, som jeg flere gange har omtalt, viser, at vi er på rette vej. Det lovforslag, jeg fremsatte i oktober måned om oprettelse af ældreråd og klageråd, vil desuden, når det kommer til at fungere i praksis, være et stort ældrepolitisk fremskridt. Jeg har store forventninger til det samarbejde, der ved hjælp af disse organer vil opstå mellem kommunerne og de ældre.

Jeg er klar over, at disse nye samarbejdsformer stiller store krav til både kommunerne og de ældre. Og det vil tage lidt tid, inden effekten tydeligt vil kunne ses. Men det vil sætte en god udvikling i gang, som vil præge ældreområdet meget positivt i årene fremover.

Forhandling

Formanden:

Så er det fru Pia Kjærsgaard som ordfører for forespørgerne til F 16.

Pia Kjærsgaard (DF):

Lad mig med det samme sige til både statsministeren og socialministeren, at når man lyttede til talerne – hvad man selvfølgelig skal gøre, og jeg siger tak for besvarelsen – så var det jo, som om der faktisk ikke er problemer i Danmark, hvad angår ældreområdet. Både statsministeren og – mest – socialministeren lagde op til nogle initiativer som vi alle sammen godt kender på ældreområdet, men hvor mit svar så skal være: Jamen der er jo ikke nogen tvivl om, at der er utrolig mange ting, der halter i forhold til vores gamle medborgere. Og hvad gør vi så ved dem, der ikke har det for godt?

Både statsministeren og socialministeren lagde op til, at de fleste ældre lever et ordentligt og værdigt liv. Det er der nok meget sandhed i, men det er jo ikke på baggrund af dem, vi har rejst denne her forespørgselsdebat. Altså dem, vi skulle tale om i dag, er den procentdel – og jeg tror, den er ret stor – som føler, at de ikke har det for godt i vores velfærdssamfund. Det er

faktisk for deres skyld, at denne her forespørgselsdebat er rejst.

Når gamle mennesker bliver for dårlige til at formulere deres egne krav om en anstændig behandling fra samfundets side, må andre jo gøre det. Der er nogle, der har familien eller andre nære kontakter til at stille berettigede krav og ønsker om en god tilværelse, men i sidste ende er det jo politikerne, der skal sørge for, at ressourcerne, dvs. pengene og rammerne, er til stede.

Jeg lagde mærke til, at socialministeren talte om de ressourcer, vi har til rådighed. Der må jeg så sige, at hvis ikke vi har ressourcer – økonomiske ressourcer – nok til rådighed til at give vores gamle medborgere en ordentlig alderdom, har regeringen prioriteret forkert, og så må regeringen prioritere om igen.

Nogle gange hører man fra visse politikere, at nu skal der skæres ned over for de ældre, fordi antallet af ældre vil stige. Det er i sig selv et argument, der er så tåbeligt og så menneskefjendsk, at det skrider til himlen. Hvis det var rigtigt, måtte man naturligvis prioritere samfundets udgifter, så alle ældre fik den hjælp, de skal have, uanset hvor mange bedsteforældre, forældre, onkler og tanter vi så har.

Noget andet er, at det med de mange ældre blot er en politikerfloskel, idet tallet i virkeligheden er konstant.

Det, vi nok skal gøre op med specielt på dette sted, men også ude i kommunerne, er, om gamle mennesker virkelig skal være en belastning for vores samfund. Det mener jeg bestemt ikke at de skal være, men tværtimod en aldersgruppe, vi burde betragte det som en kær pligt at give en god alderdom.

I stedet for gør man det til et problem at yde en anstændig folkepension og tildele den hjemmehjælp, der er behov for, og en plejehjemsplads, hvis det er det, den ældre vil.

I stedet for har man nedlagt plejehjem, og hjemmehjælp er noget, der tildeles meget, meget knapt – meget ofte kun én gang om ugen, selv om behovet er langt større.

Hospitaler har patienter liggende, der venter på plejehjemsplads, gamle mennesker, for hvem hospitalerne og sundhedspersonalet ikke længere kan gøre noget, da de ikke er direkte syge. Det er bare gamle mennesker, der ikke kan udskrives til deres eget hjem, fordi de har brug for opsyn, omsorg og hjælp. De ligger ofte på flersengsstuer eller ude på gangene. Problemet for gamle mennesker er meget ofte, at de ikke er

i stand til at protestere eller føler sig magtesløse, tilovers og glemt.

Personalet føler sig presset og har ofte urimelige arbejdsvilkår. Jeg mener, at de fleste, der har et job, der har med ældre og syge at gøre, gør en meget stor indsats. Jeg ved, at de er under et stort arbejdspress både fysisk og psykisk. Det er ikke personalet, der skal klandres, tværtimod, men de ansvarlige politikere, der alt for længe har ladet stå til.

Mange plejehjemsbeboere – og det vil jeg godt have, at socialministeren kommer lidt mere ind på senere – bliver spændt fast eller låst inde, hvis de er senile og ikke kan tage vare på sig selv. Det drejer sig faktisk ifølge en undersøgelse i Århus Amt om flere tusinde mennesker, ældre, der bliver fikseret – hvad der er ulovligt – og står uden retssikkerhed. Mange får for meget medicin for at blive dysset ned, og der er ingen faste regler – det er tværtimod forskelligt fra plejehjem til plejehjem – fordi der mangler personale. Skandaløst, må jeg sige.

Folketinget og kommunerne har meget ofte børnepasning og pladsgaranti på dagsordenen. Hvorfor gives ældre mennesker ikke et retskrav på at blive hjulpet ordentligt? Hvorfor i alverden prioriterer vi mange ting så forkert i Folketinget? Et plejehjem, en beskyttet bolig eller ældrebolig eller hjemmehjælp efter behov burde der gives en garanti for. En pladsgaranti til plejehjem fuldstændig som pladsgaranti til børnepasning i visse kommuner burde være en selvfølge. I stedet har regeringen valgt at nedprioritere de ældre og vælge andre ting i stedet. Det er uanstændigt og asocialt og et udtryk for ligegyldighed over for en gruppe medborgere, som i stedet burde have topprioritet.

Jeg må sige både til statsministeren og til socialministeren og til regeringen som helhed: Om igen! Vi kan ganske enkelt ikke være bekendt blot at remse forslag op, som ligger til behandling i Folketinget. Der må andre ting til, og det håber jeg at resten af debatten går på her under denne forespørgsel.

Formanden:

Så er der indtegnet to korte bemærkninger. Først fru Kirsten Jacobsen og derefter hr. Bruno Jerup.

(Kort bemærkning).

Kirsten Jacobsen (FP):

Jeg er i og for sig enig med statsministeren i, at der er grænser for, hvor meget man skal styre

centralt, men jeg kunne godt tænke mig at stille statsministeren et spørgsmål: Hvordan kan man i bistandsloven fra Folketingets side pålægge kommunerne en *pligt* til at sørge for, at den nødvendige hjælp til de gamle er til stede både til personlig pleje og til rengøring, uden at den pligt for kommunerne samtidig medfører, at de ældre har et retskrav? Jeg mener, at man ikke kan pålægge nogen en pligt, uden at det medfører en ret for andre, og hvis man er i den situation, er vi i hvert fald kommet dertil, at så må man herindefra gøre noget for at sikre, at den pligt, man har givet kommunerne, giver de ældre en ret, for ellers må regeringen give et utvetydigt tilsagn om, at regeringen har tænkt sig i fremtiden at holde kommunerne fast på den pligt, Folketinget har givet dem, for det har regeringen jo nægtet at gøre indtil nu.

Men jeg vil gerne spørge statsministeren, om ikke statsministeren mener, at der er et dybt skisma, når man i en lov giver kommunerne en pligt til at gøre noget, uden at det medfører en ret for den gruppe, man har en pligt over for.

(Kort bemærkning).

Bruno Jerup (EL):

Det er i forlængelse af det, fru Kirsten Jacobsen er inde på. Hvis man ved, at situationen i dag er sådan, at i nogle kommuner giver man tre gange så mange timer pr. uge til de ældre som i andre kommuner, så kan regeringen vel ikke bare henholde sig til, at det må kommunerne selv sørge for. I andre spørgsmål er der jo ingen grænser for, hvad Folketinget i øvrigt kan tillade sig at gøre, og jeg mener, at man kan godt have et princip, men det er åbenbart dér, kernepunktet er for regeringen og for statsministeren: Hvad kan vi tillade os at gribe ind i? Og dér holder man åbenbart utrolig meget fast i, at det her er et område, som kommunerne selv kan skalte og valte med, og så skal de bare have en pulje penge at bruge.

Vi synes, at statsministeren skal prøve at gå en lidt anden vej og prøve at forholde sig til det problem, der hedder: Hvordan kan Folketinget være styrende på det her område, uden at det nødvendigvis betyder, at vi bestemmer i alle detaljer? Det kan vi gøre på andre områder, og det burde vi også kunne gøre på det her område. Der er alt for mange eksempler, hvor det er sådan, at ældre bliver svigtet i kommunerne, fordi Folketinget, statsministeren og socialministeren åbenbart henholder sig til: Nå ja, nu har vi givet dem nogle penge, så må vi jo se, hvad der kommer ud af det.

Formanden:

Så er det hr. Villy Søvndal som ordfører for forespørgerne til F 17.

Villy Søvndal (SF):

Jeg vil indlede med at sige tak til statsministeren og socialministeren for redegørelserne. Statsministerens redegørelse blev indledt med ordene, at de fleste ældre lever et godt og værdigt liv. Jeg er helt enig. Hvis man kigger på økonomien, hvis man kigger på helbredsforholdene, hvis man kigger på boligforholdene, hvis man kigger på ensomheden, er der ingen grund til at tegne et forvrænget billede. Så langt er jeg enig.

Derfor kunne det så være mit håb, at debatten i dag kunne koncentrere sig om det, der er problemet, nemlig de ældre, der har hjælp behov, de ældre, der har det dårligt, så vi ikke bruger lang tid på at diskutere det, vi er enige om. Og dér sagde socialministeren som hovedoverskrift over sit indlæg, at vi er på rette vej, og nævnte derefter en lang række af begrænsede, mindre tiltag. Dem vil jeg også godt kvittere for, det er også rigtigt. Der er ingen grund til at diskutere et verdensbillede, der ikke er rigtigt. Men hvis man kigger på helhedsbilledet, så er der problemer, de problemer, som medierne også tegner, og som vi ser, når vi møder sager rundt omkring.

I maj i år udgav Finansministeriet, Socialministeriet, Kommunernes Landsforening og en hel række andre en rapport, der hedder »Budgetanalyse om hjemmehjælp«. Jeg vil godt bede statsministeren og socialministeren og regeringen i øvrigt og Folketingets medlemmer prøve at nærlæse kurverne i den rapport. På side 31 er der en tabel over udviklingen i personaleresourcer omregnet til fuldtidsansatte. Der er en svagt stigende kurve over de sidste ti år, men hvis man korrigerer for nedsættelse af arbejdstiden – og det er jo det, der fortæller, hvad der er til rådighed for de ældre og handicappede – så er der ikke nogen stigende kurve. Så er der over et tiår en jævn kurve, en kurve, der hverken stiger eller falder.

Men situationen er desværre endnu mere alarmerende. Der er i denne kurve ikke korrigeret for det stigende antal ældre. Der er heller ikke korrigeret for de nye grupper, der også efterspørger ældreservicens personaleresourcer på grund af institutionaliseringen: de sindslidende, de psykisk udviklingshæmmede og de senildemente, der tidligere blev anbragt på amtskommunale plejehjem. De tre grupper er i

dag også medefterspørgere af de begrænsede kommunale ressourcer.

Hvis man korrigerede for de grupper, ville man få det, man kunne kalde et retvisende billede, og så ville man få en endnu mere faldende kurve.

Der er heller ikke korrigeret for ændret udskrivningspraksis fra vore sygehuse. Gjørde man det, ville man få en endnu stærkere faldende kurve, og det er jo grunden til, at befolkningen oplever, at den standard, der er på hjemmehjælpsområdet, når vi taler generelt, over en årrække har været faldende, hvis vi er interesseret i at tegne det retvisende billede og ikke at lave statistisk snyd.

Det er kernen i de her års ældrepolitiske debat, og det er den dystre kendsgerning, at antallet af ansatte slet ikke har fulgt med i de sidste år. Det er derfor, vi er vidner til de uværdige historier, der er konsekvensen af for få ansatte. Det er derfor, vi får de fjernsynsudsendelser, der må lade os tilbage med en fornemmelse af at have svigtet, og den folkelige fornemmelse af, at hjemmehjælpen er blevet dårligere.

Det er også derfor, vi slider vores ansatte op i disse år. Socialministeren var i sin besvarelse inde på problemet med rekruttering. Jeg tror, der er al mulig grund til at standse op ved det et øjeblik og overveje det grundigt. Hvis vi får etableret en ældresektor, der er lavstatusområde, hvad angår arbejdsforhold, og som enhver jo ved også er det lønmæssigt, og hvis vi derudover fastholder en sektor, der også er masseleverandør i arbejdsskader, får vi en sektor, hvor det i en periode med et stigende antal unge bliver svært at rekruttere de fornødne personaleressourcer til området her.

Det tror jeg det er nødvendigt at Folketinget og regeringen tager en lang og grundig drøftelse af. De løber stadig hurtigere uden de fornødne ressourcer i hjemmeplejen i disse år. Jeg har deltaget i de her debatter i snart 15 år. I al den tid har der været diskuteret rundt om det egentlige, nemlig ressourcerne, ved at finde på forskellige modeord. Engang hed det prioritering af ressourcerne. Det ved vi godt hvad betød. Det fortæller kurverne på side 31 her var det reelle fald.

Så diskuterede man omstrukturering. Det mener jeg også er fornuftigt nok, hvis man står med et strukturelt problem, men det løser ikke ressourceproblemet.

Det sidste dyr i åbenbaringen har så været privatisering. Jeg skal ikke tage den lange debat om det her, men bare sige, at de tre steder rundt i Københavnsområdet, hvor man har forsøgt, har det alle tre steder været en bragende fiasko, og de er helt nye.

Det andet hovedproblem er de manglende plejehjemspladser. Det er ikke så længe siden, vi her i Folketinget diskuterede dette under lovforslaget om regeringens plejehjemsreform, så jeg skal bare nøjes med at erindre om, at der i bemærkningerne til regeringens eget lovforslag står, at hvis vi i dag skulle have det samme antal plejeboliger, som vi havde i midten af 1980'erne, så har vi et underskud, et hul på 13.000 plejeboliger, altså hvis vi skulle tilbage til den situation, der var under Schlüters dunkleste periode.

Hertil kommer, at vi står over for den største stigning i antallet af helt gamle, vi har stået over for nogen sinde, og regeringen peger i sit lovforslag selv på, at der er 20.000 gangbesværede ældre, der bor uhensigtsmæssigt, osv. osv.

Det er klart, at det er derfor, vi fra SF's side bl.a. synes, at regeringens ambitionsniveau er helt, helt, helt utilstrækkeligt på ældreboligområdet. Vi kommer til at stå i en situation med ventelister og med ventelister i en meget lang årrække, hvis regeringen ikke skruer sit ambitionsniveau op.

Det tredje hovedproblem på ældreområdet er retssikkerheden, altså sikkerheden for, at de ældre ikke skal lægge ryg til, når der er lavvande i kommunekasserne. Heller ikke her er der trøst at hente i regeringens fremsatte lovforslag. Socialministeren betegnede det som et stort skridt fremad. Jeg vil hellere betegne det som et meget lille hop på stedet.

Det er jo sådan, at regeringen helt oplagt ikke har villet tage parti for det, de ældre ønskede, og det, handicaporganisationerne ønskede, nemlig en egentlig retssikkerhed og et system, der var i stand til at omgøre kommunale beslutninger. Det, vi får, er et system, hvor man kan klage, men uden myndighed, uden omgørelsesret. Man kan ikke klage over urimelige enkeltsager – det understreges i lovforslagets bemærkninger – og derfor er jeg bange for, at man efterlader en situation, hvor der var rejst store forventninger, men hvor det i virkeligheden ikke blev til ret meget.

Jeg er selvfølgelig indforstået med, at vi får den obligatoriske debat om det kommunale selvstyre nu, og jeg vil egentlig godt spørge regeringens repræsentanter: Er det helt grænse-

løst? Jeg spørger, fordi jeg selv er tilhænger af det kommunale selvstyre. Jeg har brugt 13 år af mit forholdsvis unge liv i det med meget stor fornøjelse, men jeg har altid selv syntes, at grænsen for det kommunale selvstyre gik dér, hvor man tolkede det på den bagvendte måde og sagde, at det betød, at man kunne undlade at løse en opgave og i øvrigt dække sig ind under, at man havde en hævdevunden frihed.

Min smertegrænse for det kommunale selvstyre går dér, hvor svage grupper ikke får en ordentlig behandling og ikke har nogen retssikkerhed. Hvad enten det gælder svage ældre, udstødte grupper eller svage børnefamilier, har vi pligt til at sikre svage og udsatte grupper.

Grunden til, at vi har en konstant tilbagevendende ældredebate, er, at vi ikke har et system, der sikrer svage og udsatte ældre tilstrækkeligt. Jeg kan også sige det modsat: Hvis det kommunale selvstyre misbruges, og man blot lader stå til, er der da nogle, der skal gribe hjælpende ind, medmindre man er villig til at lade situationen blive, som den er.

Jeg vil godt understrege, at det ikke betyder, at SF og de øvrige partier bag forespørgslen ikke kan få øje på, at der findes kommuner, som lever op til deres forpligtelser. Det er heller ikke dem, der bliver ramt, hvis man laver et system, der giver retssikkerhed; det er de kommuner, der ikke lever op til deres forpligtelser.

Jeg skal runde af med at sige, at det, jeg har lagt vægt på i mit indlæg, er, at der mangler ansatte, der mangler boliger, der mangler retssikkerhed og der mangler vilje til at handle over for de kommuner, der ikke opfører sig så pænt, som de burde. Jeg skal også sige, at de yngre handicappede heller ikke må glemmes i denne sammenhæng, og jeg vil godt kvittere for det, vi gjorde for de sindslidende i forbindelse med satsforhandlingerne.

Jeg skal slutte af med på vegne af Socialistisk Folkeparti, Fremskridtspartiet, Enhedslisten og Dansk Folkeparti at fremsætte følgende:

Forslag om motiveret dagsorden

»Folketinget opfordrer regeringen til

- at sikre de fornødne midler til at forbedre den helt utilstrækkelige hjemmehjælp til ældre og handicappede,
- at overvåge og følge op på den kommunale forpligtelse om hjemmehjælp, der ligger i bostandslovens bestemmelser,

- at sikre det nødvendige plejehjems-/ældreboligbyggeri til at dække det akutte og kommende behov for ældre og handicappede på venteliste og
 - at sikre de ældres ret og frihed til som andre borgere at bosætte sig, hvor de ønsker det.
- Folketinget går herefter over til næste sag på dagsordenen.»

(Dagsordensforslag nr. D 15).

Formanden:

Der er nu fremsat følgende forslag om motiveret dagsorden: (Se ovenfor). Dette forslag indgår herefter i forhandlingen.

(Kort bemærkning).

Tom Behnke (FP):

I håb om, at socialministeren allerede nu vil svare på den af hr. Villy Søvndal rejste kritik, skal jeg gøre en enkelt bemærkning til socialministerens indlæg.

Socialministeren sagde, at vi allerede nu har set, at kommunerne rent faktisk gør noget og har det med i deres budgettering, så der bliver afsat penge til området. Men socialministerens udtalelser er bortforklaringer og undskyldninger, og ministeren negligerer problemet.

Jeg står her med svaret på spørgsmål nr. S 387, som socialministeren har udfærdiget. Det fremgår af svaret, at der rent faktisk er en række kommuner, som ikke budgetterer med henblik på at få mindsket problemet og få nedbragt antallet af dem, der står på venteliste, men tværtimod groft budgetterer ud fra, at ventelisteantallet skal stige. Lad mig f.eks. nævne Slagelse Kommune, hvor man i 1996 forventer, at der vil være 238 på venteliste, heraf 2, som er på sygehusophold. Lad mig også nævne Juelsminde Kommune, hvor man i 1993 havde 160 stående på venteliste og budgetterer med en stigning, så man i 1996 når op på at have 180 på venteliste. Det er tal, der fremgår af en statistik, som socialministeren har oversendt.

Men det skal også nævnes i den forbindelse, at tallene givetvis er for små. Hvis man regner tallene sammen for at se, hvor mange personer der ligger på hospitalet i øjeblikket og ikke kan komme ud, fordi der simpelt hen ikke er en plads til dem på et plejehjem, er de tal, ministeren oplyser i statistikken, groft undervurderet. Jeg vil også mene, at antallet af dem, der i øvrigt venter på en plejebolig, ligeledes er groft undervurderet.

Der er altså ikke tale om det skønmaleri, som socialministeren forsøgte at give af, at man gør noget i kommunerne. Det gør man nogle ganske få steder, men der er mange steder – jeg har kun nævnt nogle enkelte eksempler her – hvor statistikken viser, at kommunerne simpelt hen groft og hensynsløst budgetterer med, at der sker en stigning i antallet af ældre, som venter på en bolig.

Grete Schødt (S):

Igen i år får vi lejlighed til at debattere de ældres vilkår, og nogle forsøger at skabe et billede af, at der intet er sket på ældreområdet i de sidste 4 år.

Jeg vil godt prøve at skruer tiden 4 år tilbage, nemlig til 1991, hvor vi også havde en drøftelse af ældrepolitikken her i Folketinget. Dengang gik Folketingets partier sammen om en dagsorden og blev enige om, at det skulle indskræpes over for kommunerne, at de skulle tilbyde praktisk bistand i hjemmet i det fornødne omfang. Vi var også enige om, at der skulle tilvejebringes flere ældreboliger og flere plejehjemspladser, og at det skulle overvejes at indføre ankemulighed for modtagere af hjemmehjælp.

Regeringen har siden sin tiltræden i 1993 arbejdet for at virkeliggøre denne dagsorden: Der er nu døgnpleje i 97 pct. af landets kommuner; der er sikret flere uddannelsespladser; der er aftalt en særlig indsats over for senildemente i form af bedre boliger, skærmede enheder og fasttilknyttet personale, og der er målrettet afsat penge til de senildementes pårørende; der er bygget mange moderne plejehjem, servicecentre og ældrecentre, og der er bygget mange handicapvenlige almennyttige boliger til både yngre og ældre, ligesom der er skabt mulighed for bofællesskaber.

Der er afsat adskillige millioner kroner til mere personale i ældresektoren; der er afsat penge til opfølgende arbejde over for ensomme ældre i 11 kommuner; lommepengebegrebet er afskaffet, og hverken ældre eller yngre umyndiggøres længere; der er taget initiativ til, at ældre på plejehjem eller i ældreboliger kan flytte til en anden kommune, hvor de har pårørende; der er fremsat lovforslag om oprettelse af ældreråd og klageråd i alle landets kommuner; der er taget lovinitiativ til, at alle hjemmehjælpsbrugere skal have en aftale om en servicekontrakt; der er taget skridt til at skaffe flere job i ældresektoren; der er fremsat lovforslag om at ombygge endnu flere utidssvarende plejehjemsværelser

til større, moderne plejehjemsboliger, og der er senest indgået aftale om en satspulje på ikke mindre end 400 mio. kr., hvor også de ældre bliver tilgodeset. Her venter vi os meget af projektet »Ældre hjælper ældre«.

Ude i de enkelte kommuner er der også taget masser af initiativer, der især vedrører den meget store gruppe af aktive ældre. Lokale brugerhuse, studiekredse og efterlønsmodtager- og pensionistklubber blomstrer som aldrig før, og sådan kunne jeg blive ved. Der er altså taget mange initiativer i de sidste 4 år.

Men det er helt klart, at der fortsat er mange uløste problemer. For det første stiller det stigende antal ældre krav om udbygning af ældreområdet. Mange flere meget ældre kræver meget mere pleje og omsorg, og et af de største og meget akutte problemer er simpelt hen personalemangel. Kendsgerningen er nemlig, at omsorgsarbejde ikke længere prioriteres særlig højt. Arbejdsmiljøet og uddannelsesmulighederne er ofte dårligere end på andre områder, og vi skal derfor sætte gang i et udviklingsarbejde, der målrettet tager fat på disse forhold.

Regeringen har foreslået, at der oprettes puljefor ledige, bl.a. inden for omsorgsområdet. Det betyder, at de ledige kan være med til at løse det stigende antal opgaver, og det betyder også, at kommunerne kan iværksætte egentlige rotationsordninger for de fastansatte, så de kan komme på efteruddannelse.

På arbejdsmiljøområdet skal der især sættes fokus på problemerne med tunge løft og dårlige arbejdsstillinger. Vi skal i det hele taget skabe et bedre arbejdsmiljø, så vi forhindrer, at hjemmehjælperne holder op, fordi de simpelt hen er slidt ned og må gå den tunge vej til førtidspension. Hvis vi skal have flere hænder i gang i ældreomsorgen, må vi forbedre arbejdsvilkårene. Omsorgsmedarbejderne må have den fornødne støtte og opbakning, for hvis der ikke sker noget på det felt ret hurtigt, tror jeg, vi får endnu større problemer, end vi hidtil har set.

Alt i alt må jeg altså konkludere, at der er taget mange initiativer; men i samme åndedræt må jeg også konstatere, at der skal tages endnu flere, og det vigtigste i denne forbindelse er, at disse initiativer ikke kun skal udgå her fra Christiansborg. Kommunerne er nødsaget til at spille med, når det drejer sig om at uddanne og fastholde kvalificeret personale og tilbyde den hjemmehjælp, der rent faktisk er lovet de ældre. Vi skal tage fat på opfølgende arbejde over for de ældre, der endnu ikke er blevet plejekræven-

de, og det er også utrolig vigtigt med den forebyggende indsats. Det er nemlig ikke fuldstændig ligegyldigt, hvordan de ældre lever – her tænker jeg bl.a. på deres kostvaner – og som socialministeren har givet udtryk for, vil besøg i hjemmet være en vigtig faktor her.

Endelig må vi alle sammen gøre en særlig indsats for de ældre, hvis største problem er ensomhed. De ensomme ældre har brug for hjælp, men den hjælp behøver ikke at komme direkte fra det offentlige, tværtimod. Jeg tror dog, at vi kan være med til at sætte gang i nogle forsøg, også med private organisationer, besøgsvenner og lign., og vi må alle vise den gode vilje. Vi har alle et ansvar, også kommunerne.

(Kort bemærkning).

Pia Kjærsgaard (DF):

Jeg vil godt understrege, at når mit parti har været med til at rejse denne debat i dag, er det ikke for at debattere de ældre, der kan gå i klubber, eller noget i den stil. Det er ikke af den grund, forespørgslen er rejst. Det er forholdene for de svageste ældre, der ikke får den hjælp, de har behov for, der skal diskuteres.

Nu har vi rent faktisk for tredje gang hørt om de initiativer, der er sat i gang med forskellige lovforslag fra regeringens side, men vi tror bare ikke, det er nok. Hvad vil regeringen gøre for den gruppe, som i allerhøjeste grad ikke kan få hverdagen til at fungere? Hvad vil regeringen gøre for dem?

Specielt fra en socialdemokratisk styret regerings side burde man slås for de gamle i vores samfund, men i stedet hænger man sig i bagateller og bortforklaringer og taler om, hvad man har sat i gang af småinitiativer. Det er ikke nok, og det er ikke sådan, vi ønsker at samfundet skal være over for vores ældre medborgere. Indtil nu er det sølle besvarelser, der er kommet fra regeringens side. Om igen!

(Kort bemærkning).

Kirsten Jacobsen (FP):

I dag kunne det have været fristende at tage den socialdemokratiske ordførertale fra den 25. april 1991 og læse den op. Det var i og for sig en ganske glimrende ordførertale, for den beskæftigede sig med det, problemet drejede sig om, nemlig de svageste ældre, og hvad der kunne gøres for dem.

Nu står regeringen og Socialdemokratiet og falder over hinandens ben for at fortælle os, at

de fleste ældre i grunden har det godt. Men vi behøver slet ikke bruge Folketingets tid på at fortælle, at der er taget en masse initiativer: Så som hr. Søvnald så rigtigt sagde før: Skal vi ikke bruge resten af debatten til at prøve at få en dialog i gang om, hvordan vi hjælper dem, der simpelt hen skal hjælpes, og hvis situation er blevet forværret dag for dag siden den berømte forespørgsel den 25. april 1991?

Det er mærkeligt, at de, der virkelig svingede fanen højt i 1991, da de var i opposition, nu er drejet rundt på en tallerken og taler om forebyggende virksomhed og kommuner, der skal spille med. Dengang var alle enige om, at der er kommuner, som ikke vil spille med. Så er Socialdemokratiet parat til at sige nu, at man går ind for det kommunale selvstyre? Det gør vi, men det forudsætter, at kommunerne lever op til de pligter, vi har pålagt dem. Hvis de ikke vil det, kan man kun ramme dem, som ikke vil overholde de love, Folketinget har vedtaget, med et centralt indgreb herindefra.

Men nu synes jeg altså, at vi skal bruge tiden til at debattere, hvad vi kan gøre for dem, der ikke er i stand til at klare sig selv og har meget mere brug for pleje og tryk end for vandhaner og mursten og forebyggende virksomhed.

(Kort bemærkning).

Bruno Jerup (EL):

Jeg synes, det ville være godt, hvis det var sådan, at Folketinget benyttede forespørgselsdebatterne til at gøre status over, hvad der er lavet indtil nu, og derefter prøvede at stikke nogle linjer ud for, hvad der skal gøres fremover.

Indtil nu er der kommet lange, lange lister over, hvad der allerede er sat i gang, og jeg ved ikke, om regeringen eller fru Grete Schødt stiller sig, at vi andre skal stille os op og rose regeringen for, at den har lavet nogle ting. Det interessante, som fru Grete Schødt ikke forholder sig til, er jo de problemer, hun selv nævner. Hvorfor foreligger der ikke et forslag om motiveret dagsorden fra fru Grete Schødt og regeringspartierne, som tager hul på nogle af problemerne? Eller mener fru Grete Schødt, at problemerne sådan set alle sammen er løst eller i hvert fald vil blive det inden for ganske kort tid, hvis vi bare lukker øjnene?

Jeg synes, man bruger forespørgselsdebatten helt forkert, hvis man ikke siger: Nu har vi en chance her i Folketinget for at gøre status over, hvordan det går, og hvad der mangler at blive

lavet om, og så komme med nogle bud på det. Derfor har vi fra forespørgernes side fremsat et forslag om motiveret dagsorden, og når fru Grete Schødt ikke tilsluttede sig det – men det kan hun jo nå at gøre endnu – går jeg ud fra, at der er nogle andre bud på det, medmindre alle problemer er løst.

(Kort bemærkning).

Villy Søvnal (SF):

Indimellem er der nogle politiske spørgsmål, hvor befolkningen og politikerne helt afgjort deler opfattelse, og jeg tror, vi lige præcis er i gang med et af dem.

Rundt omkring til møder i forsamlingshuse, eller hvor der ellers afholdes politiske debatter, tror jeg, der er ét bestemt emne, alle politiske partier bliver spurgt om: Hvorfor sikrer I ikke flere ressourcer til ældreområdet? Og uanset politisk farve vil det nok være svært at sidde og forklare, at vi har et system, hvor der er nogle huller, som ingen af os har lyst til at forsvare.

Jeg vil godt kvittere for Socialdemokratiets ordførertale og sige, at det er lidt ærgerligt, at vi får kataloget over gode gerninger gennem de sidste 3 år. Det forholder sig ikke til dybden i denne debat, det forholder sig ikke til det reelle problem, nemlig at den undersøgelse, Socialforskningsinstituttet lige har lavet om de 80-100-årige, viser, at 40 pct. af de ældre – der ikke har for vane at beklage sig – er utilfredse med den hjælp, de får i dag.

Ventelisterne for dem, der venter på en plejehjemsplads, er lige så lange, som de var for 3 år siden, og der er lige så mange ubehandlede, der venter på sygehuset. Humlen er også – og det er måske grunden til, at Venstre og De Konservative indtil nu har været meget stilfærdige i debatten – at hvis man vil gøre noget ved det, er det noget, der koster penge. Hvis vi vil gøre noget reelt ved de manglende plejehjemspladser, ved vi jo godt, at det koster penge, og det er det alvorlige tema i debatten.

Det trøstende er svaret på spørgsmålet, om folk godt vil betale for det. Der foreligger to nyere undersøgelser, den ene fra Amternes og Kommunernes Forskningsinstitut, den anden fra Jørn Goul Andersen i Aalborg. Begge steder svarer tre fjerdedele af de adspurgte, at de ikke alene er villige til at betale det, de betaler i dag, men oven i købet godt vil betale mere for at sikre forbedrede forhold på ældreområdet, dvs. på plejehjems- og hjemmehjælpsområdet.

Hvorfor tager politikerne ikke imod den fremstrakte hånd? Hvorfor beslutter vi ikke her i Folketinget, f.eks. med en dagsorden, at vi ikke kun vil diskutere de små krusninger og de små hjørner, der er gode nok og fine nok, men én gang for alle vil tage fat på grundproblemet, nemlig at der mangler ansatte, at der mangler hænder? Al sniksnak udenom er og forbliver sniksnak, og i en situation med 280.000 registrede ledige er det i øvrigt oplagt, at det er muligt at lave noget, der både er et uddannelsesprogram og sikrer ansættelse i et fornuftigt og gavnligt stykke arbejde.

(Kort bemærkning).

Grete Schødt (S):

Først vil jeg godt sige til fru Kirsten Jacobsen, at jeg aldeles ikke er vendt rundt på nogen som helst tallerken, men bare kan konstatere de faktiske forhold, det, der er sket. Det var det, min ordførertale indeholdt; jeg konstaterede blot det, vi var enige om at tage fat på i 1991, og som vi stort set har indfriet.

Så vil jeg godt knytte en kommentar til det, debatten egentlig skulle handle om, nemlig de svageste ældre, der ikke har det så godt. Jeg sagde faktisk også i min ordførertale, at det største problem, vi står over for i øjeblikket, er mangel på personale. Fordi man ser scener i Fak2eren med ældre enlige i egne hjem, må man ikke tro, at de alle sammen ønsker at komme på plejehjem, for så tager man fejl. Det er nemlig ikke rigtigt.

Men der er et problem på personaleområdet, og det erkender vi. Derfor har vi en målsætning om at skabe et arbejdsmiljø, der kan medvirke til, at flere vil søge job inden for ældresektoren.

Så vil jeg godt spørge hr. Villy Søvnal: Hvordan kunne SF forestille sig at den meget store ladeport, man åbner i dagsordenens første punkt, skulle finansieres? Det synes jeg hr. Villy Søvnal skylder at sige noget om.

(Kort bemærkning).

Kirsten Jacobsen (FP):

Til fru Grete Schødt: Det er ikke et spørgsmål om at konstatere de faktiske forhold for de ældre. I sammenligning med den 25. april 1991 har de svageste ældre rent faktisk fået det endnu ringere, end da fru Grete Schødt den dag stod på denne talerstol og kæmpede for, at de skulle få det bedre. De faktiske forhold er, at der mangler flere plejehjemspladser i dag, end der gjorde i 1991. De faktiske forhold er, at hjemme-

hjælpen til den enkelte er dårligere i dag end i 1991. Sådan er de faktiske forhold.

Jeg vil henvise til en artikel i Berlingske Tidende den 22. november i år, hvor der står, at i år eksploderer antallet af ældre færdigbehandlede patienter på venteliste, fordi der ikke er plads til dem på plejehjemmene. Alene i Frederiksborg Amt er der tale om en fordobling i forhold til sidste år.

Den samme artikel fortæller også – akkurat som der er givet udtryk for, og som jeg også gerne skal erkende – at der er meget stor forskel på landets kommuner. Man fortæller f.eks. om en kommune, som er rigtig dårlig og tegner sig for halvdelen af alle de ventedage, der er tale om, mens andre kommuner faktisk ikke har ventedage. Det er altså også et spørgsmål om, at regeringen holder kommunerne fast på det ansvar, kommunerne har, for ellers fortsætter den udvikling, vi har haft lige siden april 1991. Det bliver dårligere og dårligere og mere og mere uværdigt at være gammel i dette land.

(Kort bemærkning).

Villy Søvndal (SF):

Jeg blev stillet et spørgsmål af fru Grete Schødt, der spurgte: Hvordan skal pengene findes til den ladeport, der er nævnt under punkt 1, nemlig at sikre den fornødne hjemmehjælp?

Både jeg selv og SF vil gerne være med til at åbne den port, for det er rimeligt, at vi i et samfund så rigt som vort kan sikre, at ældre får hjemmehjælp. Men jeg er glad for spørgsmålet, også fordi det er aktuelt i forhold til de pågående finanslovforhandlinger. Det er faktisk sådan, at et af de ændringsforslag, SF har stillet, går ud på at tilføre ældreområdet 1 mia. kr., som skal anvendes til ansættelse af flere mennesker i hjemmehjælpen og på vores plejehjem. Alt andet er som sagt sniksnak, for hvis man vil lukke de huller, der er på ældreområdet i dag, må man krybe til korset og være villig til at betale regningen. Det ved alle, der har haft berøring med området.

Jeg kunne måske kvittere med et modspørgsmål: Jeg forstår, at der i øjeblikket foregår forhandlinger med Venstre og De Konservative. Er det et tema i de forhandlinger, at de ældre skal have bedre forhold? Og hvis det ikke er tilfældet, er det så ikke lidt underligt at forhandle med de parter, når man ved, at der er lukket af på grund af det forhold, de har til størrelsen af den offentlige sektor? Hvorfor ikke i stedet vende sig til de partier, der også her i dag siger, at

de godt vil være med til at sikre ikke alene løfterne, men også pengene, så de ting, vi lover, kan realiseres over for de ældre?

Jeg vil godt spørge fru Grete Schødt: Er det ikke meget aktuelt i forbindelse med finanslovforhandlingerne? Er problemet ikke, at der laves aftaler med Venstre og De Konservative, der har den ideologiske holdning, at den offentlige sektor ikke må vokse – heller ikke på områder, som er ømtålelige for de ældre? Hvis man virkelig mener, at man vil gøre noget ved de ting, er man jo nødt til at vende sig til de partier, der kvitterer med at sige: Det vil vi godt være med til at finansiere. Det vil vi godt i SF; vi vil oven i købet også være med til at skaffe pengene.

Formanden:

Fru Grete Schødt's for en kort bemærkning, og derefter er vi tilbage i ordførerrækken med fru Else Winther Andersen.

(Kort bemærkning).

Grete Schødt (S):

Jeg vil godt spørge fru Kirsten Jacobsen, om de politikere, der er valgt ude i de enkelte kommuner, ikke er bedre til at forvalte de kommunale forhold, det kommunale selvstyre, end vi er her på Christiansborg som lovgivere. Og så skal jeg blot sige til hr. Villy Søvndal, at i øjeblikket foregår finanslovforhandlingerne altså ikke her i salen.

Else Winther Andersen (V):

Det tema, der er oppe at vende her – forholdene for de ældre og de handicappede – er jo noget, der kommer frem cirka en gang om året, og det er også fint nok. Alle vi her i salen vil jo nok det bedste for de grupper, så det er da godt at gøre status en gang imellem. Men det kunne være godt, om vi denne gang også fik noget mere fremadrettet med hensyn til, hvad vi ønsker for fremtidens pensionister – den gruppe, vi jo selv kommer til at tilhøre – og ikke til bevidstløshed taler om hjemmehjælp og antal ældreboliger.

Vi må sige, at det er et meget nuanceret billede, der tegner sig, når vi ser på, hvordan problemerne med de ældre og handicappede løses af kommunerne. Langt de fleste steder er der en god og forsvarlig ældrepleje, hvor tingene fungerer med en fleksibel døgnpleje, ældreboliger med indpassede aflastningspladser for de svageste ældre og ældrecentre, der udfører et godt netværksarbejde for de mere raske ældre, og hvor vi finder den brugerindflydelse, der er så vigtig.

Vi må aldrig glemme, at fordi man bliver ældre, er det ikke ensbetydende med, at man ikke selv kan planlægge dagligdagens indhold. De ældre er jo lige så forskellige som alle andre befolkningsgrupper. Det er ikke sådan, at individualiteten forsvinder, bare fordi man bliver ældre. Ældrepolitikens opgave er derfor også at medvirke til, at livsmulighederne er til stede, og det er en myte, at de ældre er en ensartet og svag gruppe, der kræver hjælp. De fleste af jo raske og klarer deres tilværelse selv, men fra Venstres side skal det dog erkendes, at der er brug for en bedre indsats i enkelte kommuner. De ældre, der har brug for pleje og tryghed, ønsker Venstre sikret en anstændig tilværelse, hvor der er størst mulig omsorg for dem. Det er ikke kun det offentlige ansvar; det er også familiens og hele det sociale netværks, der skal arbejde sammen om de ældre, således at de får de bedste muligheder. Derfor er det helt fint, at der i forbindelse med satspuljen nu er afsat nogle midler til, at bl.a. raske ældre kan hjælpe svagere ældre.

I dag er det jo sådan, at al service og hjælp til de ældre er offentlig, og det vil Venstre gerne være med til at ændre. De ældre har brug for tryghed og valgfrihed. Den slags får man ikke automatisk med offentlige løsninger. Der skal tværtimod være kreativitet og fleksibilitet.

Det offentlige giver ens ydelser, og eftersom ældre er forskellige, skal de have et frit valg mellem offentlige og private løsninger inden for hjemmehjælpen. Venstre ønsker, at pengene skal følge de ældre til hjemmehjælp eller en anden form for plejehjem/ældreboliger end den model, som det offentlige tilbyder.

På boligområdet kan det gøres ved, at de ældre, der ønsker det, kan få pengene med til en frinstitution efter friskolemodellen. Det kan være en gruppe mennesker, der går sammen, eller det kan være nogle organisationer inden for området, der tager opgaven op. Vi er allerede langt henne i den proces. De ældre får jo i dag deres pension udbetalt, hvorefter de selv betaler deres husleje og varme osv. Så burde de også kunne vælge, om de ønsker at flytte ind i offentlige eller private plejehjem eller ældreboliger – vel at mærke efter at de er visiteret til ydelsen, ellers bliver det umuligt for kommunerne at styre økonomien.

Det ville være en god idé at gennemføre nogle forsøg på det område. Vi tror nemlig, at konkurrence på dette område vil appellere til fantasien og kreativiteten. Nogle af de ønsker, som Ven-

stre og De Konservative havde med i »Reform 96«, gik ud på at etablere forsøgsordninger på ældreområdet, hvor der blev afsat 100 mio. kr. til at dække forsøg med private plejehjem og privat service i hjemmet.

Princippet om, at pengene skal følge borgerne, ønsker Venstre også gennemført, når det gælder hjemmehjælp. Der er et enkelt forsøg i Søllerød Kommune. Men Venstre oplever, at mange ældre selv ønsker at ansætte den hjælp, de har behov for. Man bør give de ældre den frihed, specielt når det drejer sig om rengøring og lettere pleje.

Man kan forestille sig, at der udbetales et fast beløb pr. time, men aldrig større end det, den ældre selv betaler, og der må aldrig blive tale om sort arbejde, eller at der stikkes et beløb i egen lomme.

Med hensyn til hjemmehjælp og ældreråd er der jo nu et lovforslag, der har været til første behandling. På hjemmehjælpssiden er det godt, at vi nu får udarbejdet nogle skriftlige aftaler, sådan at ikke blot de ældre, men også – og ikke mindst – de pårørende kan se, hvad der forventes af ydelser fra den offentlige hjemmehjælp. Venstre tror, at megen utilfredshed vil ophøre, når der foreligger nogle klare aftaler.

De ældre skal ikke sættes for hurtigt i bås, og de skal ikke tvinges ind i et enten-eller-valg mellem at blive i egen bolig og at komme på plejehjem. Vi bør selvfølgelig se kritisk på målsætningen om at lade de ældre blive længst muligt i eget hjem, for ens eget hjem kan i sidste ende godt blive ens eget private fængsel. Men en plejehjemsplads er heller ikke nødvendigvis den rette løsning. Et plejehjem risikerer at blive et sted, hvor den ældre føler sig fremmed og måske mister følelsen af at have et privatliv. Men her har de ældre også selv et ansvar for, at de i det, man kalder den tredje alder, får valgt den bolig, som de vil kunne magte, når de kommer i den fjerde alder.

Løsningen er derfor ikke at vælge én model for hjemmeplejen, men at give de ældre mulighed for at vælge – og med nuancerede tilbud, f.eks. om at få lov til at blive i eget hjem med en passende hjælp og lejlighedsvis aflastningsplads på et plejehjem eller f.eks. om at kunne flytte til en ældrebolig, der passer mere til alderen, men som samtidig giver større frihed end et plejehjem.

Målet for en værdig alderdom er, at ingen skal frygte sin alderdom, og at alle gerne skulle opleve en høj grad af livskvalitet ved at have valgfrihed lige til det sidste.

Venstre ønsker menneskeverdige og anstændige forhold for vore ældre og handicappede. Kvaliteten af et samfund skal fremgå af den måde, de ældre og de handicappede behandles på. Derfor er vi også optaget af, at ældre med demens ikke skal gemmes af vejen, men at der skabes rammer med et varmt og aktivt indhold omkring dem, og dét gøres ikke, uden vi fortsat forsker på området og efteruddanner personalet.

For Venstre vil nøgleordene for fremtiden være fleksibilitet, frihed til at vælge personlige løsninger og selvfølgelig tryghed.

Venstre er stærkt optaget af, at folkepensionens grundbeløb genoprettes, så kommende generationer af pensionister ikke skal være bange for, hvordan deres økonomiske situation vil være ved pensionsalderens indtræden. Det samme gælder den private pensionsopsparring. Hvis der f.eks. sker en forringelse af opsparingen ved, at der lægges ekstra skatter på den, mister man lysten til at spare op og dermed påtage sig et medansvar for sin egen alderdom.

Det ville være godt, hvis der som en helt naturlig forlængelse af de ældres større og større medindflydelse på deres alderdom kunne være nogle alternativer til den offentlige ældrepleje. Målet for en værdig alderdom er som sagt, at ingen skal frygte den, og at alle gerne skulle opleve en høj grad af livskvalitet ved at have valgfrihed til det sidste.

Til slut vil jeg sige, at det af hr. Villy Søvndal på flere partiers vegne fremsatte dagsordensforslag kan Venstre ikke støtte.

(Kort bemærkning).

Bruno Jerup (EL):

Det var jo sådan en ideologisk tale, som Venstre godt kan lide at holde en gang imellem.

Jeg kunne godt tænke mig at spørge fru Else Winther Andersen, om den model, som Venstre skitserer, vil ændre på det forhold, at der er nogle kommuner, som giver tre gange så meget som andre kommuner til den samme gruppe ældre, f.eks. når det drejer sig om antal timer hjemmehjælp. Vil det forslag, som Venstre lægger frem, ændre på dét? Og hvordan vil Venstre i givet fald sikre, at det bliver ændret, hvis Venstre får magt, som det har agt?

Formanden:

Man bedes gøre tegn, hvis man vil have ordet.

(Kort bemærkning).

Else Winther Andersen (V):

Hr. Bruno Jerup spørger, om vores valgfrihedsmodel vil ændre forholdene i den retning, at kommunerne så skal give ens hjemmehjælpstilbud til de ældre.

Det vil den ikke, og det ønsker Venstre heller ikke at den skal. Den enkelte kommune må have et medansvar for, hvordan den ønsker at dens ældre skal have det. Når vi ser på tallene fra de enkelte kommuner, viser det sig jo, at der er meget stor forskel på, hvilke arbejdsopgaver der er på de enkelte områder.

(Kort bemærkning).

Bruno Jerup (EL):

Jamen så kan jeg forstå, at jeg måske har ret, hvis jeg sammenfatter Venstres synspunkter således, at det ikke er meningen, at de ældre skal have det bedre; der skal bare være nogle, der også skal tjene penge på de ældre.

Karen Højte Jensen (KF):

Det er relevant løbende at drøfte ældrepolitikens mål og indhold, og derfor er det jo ganske nyttigt med en debat som denne.

For Det Konservative Folkeparti er det et vigtigt og selvstændigt mål at sikre alle mulighed for at få en tryk og værdig alderdom. Det bærende princip i ældrepolitikken bør fortsat være, at den skal indrettes efter de ældres individuelle behov. De ældre er mindst lige så forskellige som mennesker i alle andre befolkningsgrupper – individualiteten svinder ikke med alderen – og ser vi på fremtidige generationer, vil ældretilværelsen i stigende grad blive et livsafsnit, hvortil der knyttes forventninger og ambitioner, som er mindst lige så mangfoldige, omfattende og præcise som dem, der knyttes til andre dele af livet.

Jeg nævner dette for at understrege vigtigheden af løbende at drøfte og vurdere mål og indhold.

Jeg vil også understrege – som andre har gjort det – at langt den største del af de ældre er vel-fungerende og selvhjulpne, har et godt liv og er tilfredse.

Ældrepolitikken skal tage udgangspunkt i de ældre selv og deres egne ressourcer, og ældrepolitikken skal sigte på det bedst mulige grundlag for, at den enkeltes ældretilværelse kan blive en kontinuerlig fortsættelse af den forudgående tilværelse.

Selvbestemmelse, individualitet og tryghed er nøgleord. Standardløsninger lever ikke op til disse krav. Det er nødvendigt med decentrale og individuelle løsninger tilpasset den enkelte situation, herunder serviceforanstaltninger for ældre, der ikke længere kan klare sig.

Kommunerne skal differentiere deres initiativer netop med tanke på mangfoldighed og fleksibilitet. Friheden for de ældre til selv at vælge er væsentlig.

Boligforholdene og den sociale service samt de ældres økonomiske situation er kerneemnerne i ældrepolitikken.

For at tage det sidste først vil jeg nævne, at regeringen har ført et urimeligt og efter konservativ opfattelse meget uklogt togt imod folkepensionens grundbeløb. Op mod 50.000 pensionister har fået nedsat pensionen, men hvad der er endnu værre, er, at der er skabt generel usikkerhed om fremtidens pensionspolitik. Vil regeringen fortsætte udhulingen af grundbeløbet, eller skal det helt afskaffes, så grundbeløbet ikke længere er en ret, men en indkomstafhængig almisse? Er det med andre ord omsonst at spare op til sin egen pension, fordi man dermed automatisk mister den offentlige pension? Det vil have meget uheldige konsekvenser for opsparringen i samfundet og lægge en bombe under de meget vigtige arbejdsmarkedspensioner.

Fra konservativ side ønsker vi folkepensionens grundbeløb genoprettet. Det havde vi med i det reformforslag for 1996, som vi for nylig fremlagde, men regeringen har ikke været til at rokke. Jeg vil også understrege, at folkepensionens grundbeløb skal udbetales til alle uanset indkomst.

Boligen spiller en væsentlig rolle for de ældre som for alle mennesker i øvrigt. »Længst muligt i eget hjem« fortolkes indimellem temmelig firkantet. Begrebet skal ikke bruges til at nedtone betydningen af en særlig boligpolitik på ældreområdet. Eget hjem er ikke nødvendigvis egnet hjem og derfor heller ikke nødvendigvis det samme hjem hele livet igennem.

Det er vigtigt, at vi dels sikrer det nødvendige udbud af boliger, dels sikrer et varieret udbud af såvel boliger som boligformer: almindelige boliger, ældreboliger, plejeboliger. Det skal være muligt for de ældre at vælge det egnede hjem, som de kan gøre til deres eget hjem i den resterende del af livet. Det, der er vigtigt, er at sikre, at der er plejeboliger til rådighed, når behovet hos de ældre for en sådan er til stede.

Andre har nævnt den nylig fremkomne rapport fra Amternes & Kommunernes Forskningsinstitut og Socialforskningsinstituttet. Jeg vil sige, at denne rapport vel nok for os alle gennemhuller en række myter. Man har spurgt de 80-100-årige, altså den svageste ældregruppe, og det, jeg har hæftet mig ved, er, at de ældre er ganske godt tilfredse med og trygge ved at bo, som de gør. Bemærkelsesværdigt er det også, at ældre på plejehjem ikke er mere trygge end ældre i ældreegnede boliger. Generelt er mindre end 10 pct. ikke helt trygge.

At bo på plejehjem er ikke et værn mod at føle sig ensom. Plejehjemsbeboere er lige så ofte som andre alene, selv om de har lyst til at være sammen med andre. Men sådan er det vel desværre også for de øvrige aldersgrupper i vort samfund, og det er et problem, som ikke let løses gennem et politisk initiativ fra dette hus.

Må jeg derudover understrege, at den sociale service skal være der til dem, der har behov for det, og i det omfang, der er behov for. En udbygget social service er en helt afgørende forudsætning for, at filosofien »længst muligt i eget hjem« kan fungere, og her tænker jeg naturligvis på hjemmehjælp, hjemmesygepleje, kaldeanlæg, døgnpleje og andre hjælpeforanstaltninger, og her taler vi jo alt andet lige om de mange ældre, som ikke har behov for at bo i en decideret plejebolig, hvor personalet og hjælpen skal være lige om hjørnet.

En velfungerende hjemmehjælp er for mange det helt afgørende element for at få dagligdagen til at fungere såvel fysisk som psykisk. Jeg er ikke i tvivl om, at mange finder, at hjemmehjælpen er utilstrækkelig, og det skaber utryghed, og det er jo rigtigt – som det også har været nævnt – at det er det, rapporten peger på.

Det interessante i rapporten er også, at der stort set er tilfredshed med hjælpen til personlig pleje, og det synes jeg er ganske væsentligt. Men den praktiske bistand er der reelle problemer med. Der er behov for mere tid til rengøring og for hjælp til at komme uden for huset og andre ting, og det er selvfølgelig væsentligt, at der rettes op på dette. Der må flere timer til, men jeg er også sikker på, at ved en bedre tilrettelæggelse i kommunerne, en bedre organisering af administrationen af hjemmehjælpen, er det muligt at frigøre en række ressourcer.

Hjemmehjælperne gør en meget stor indsats, og det er værd at sikre, at de også får rimelige arbejdsvilkår.

Vi lægger vægt på større valgfrihed, således at hjælpen også kan fås fra private udbydere. Det, der er behov for, som jeg oplever det, er, at der kommer klarhed i forholdet mellem de forventninger, de ældre stiller til hjemmehjælpen, og det reelle indhold af den hjemmehjælp, de får, og derfor tror jeg, det er væsentligt, at vi får en skriftlig aftale, så der i hvert fald et godt stykke af vejen kommer klarhed på dette punkt. Som det hedder i en pjeces fra Kommunernes Landsforening: »Man skal love, hvad man holder«. Vi mener også, at klageråd og ældreråd er en af vejene til at få dette område til at fungere bedre. Det er bare lidt ærgerligt, at det er nødvendigt at lovgive. Det kunne vi gerne have været foruden.

Jeg mener også, det er meget vigtigt, når vi taler om aktivitetstilbud generelt, at de frivillige organisationer inddrages. De gør et meget godt stykke arbejde.

Og så vil jeg pege på den forebyggende indsats, som man selv må gøre, og som både familien og det offentlige må medvirke til. Men hvis man hele livet igennem ikke har haft et socialt netværk, er det jo vanskeligt at få det, når man bliver ældre.

Jeg vil også pege på det, der både tidligere og i år er kommet ud af satspuljeforhandlingerne om hjemmebesøg hos ældre og initiativer for de senildemente.

Må jeg slutte med at sige, at hovedlinjen i den hidtidige omstilling på ældreområdet skal fastholdes, men at vi aktivt bør sikre, at sikkerhedsnettet under de svage ældre styrkes, og jeg vil gerne understrege, at der er behov for, at vi nøje følger kommunernes udmøntning af de initiativer, som et bredt flertal i Folketinget står bag.

Jeg skal til sidst sige, at vi stemmer imod den foreslåede dagsorden.

(Kort bemærkning).

Grete Schødt (S):

Nu har både Venstres og De Konservatives ordfører endnu en gang rettet blikket mod skattereformen i forhold til pensionisternes grundbeløb. Må jeg ikke blot én gang til erindre om, at 95 pct. af folkepensionisterne faktisk fik mere til eget forbrug efter skattereformens gennemførelse. Størsteparten fik ca. 200 kr. mere pr. måned. Er det et ægtepar, handler det altså om ca. 400 kr. pr. måned. Er det ikke de få meget velstillede ældre, både Venstre og De Konservative ønsker grundbeløbet tilbageført for?

(Kort bemærkning).

Karen Højte Jensen (KF):

Jeg hæfter mig ved, at den socialdemokratiske ordfører ikke tilbageviste mine udsagn. Jeg specificerede det ikke, men det er jo sådan, at en større del af folkepensionen nu bliver indkomstaafhængig, hvilket vil ramme en stor gruppe og genere den opsparing, som hele samfundet har behov for.

Dorit Myltoft (RV):

Jeg vil til en begyndelse fremhæve den indsats, der er godt i gang på uddannelsesområdet, når det drejer sig om at uddanne mennesker til at virke på området pleje af og omsorg for ældre. Der findes f.eks. rigtig mange engagerede hjemmehjælpere, som med varme og ægte omsorg for ældre medmennesker passer deres arbejde rundt om i kommunerne, og som alligevel i mange situationer føler sig utilstrækkelige, fordi de synes, de mangler viden.

På den baggrund vil det give et kvalitativt løft til hele området pleje for og omsorg af ældre – og det vil jo sige først og fremmest rettet mod dem, der har mest behov – at de færdiguddannede med en social- og sundhedsuddannelse i stigende omfang vil blive ansat i de normerede stillinger, og når de, der er i arbejde, har fået de forskellige opkvalificeringskurser.

I dette lys er det særdeles tilfredsstillende, at det forholdsvis store frafald på social- og sundhedsuddannelserne skal undersøges nærmere. Det har været en udbredt misforståelse, at det har været svært at få uddannelsessøgende i gang på dette område, men det viser sig ikke at holde stik. Det er snarere frafaldet, som kan bekymre.

Men uddannelse og engagement er ikke altid nok. Der er et fysisk hårdt arbejdsmiljø med mange arbejdsskader til følge på dette område. Derfor er det glædeligt, at der nu er sat penge af til at afhjælpe dette. Det er dog et urimeligt paradoks, hvis det at arbejde med pensionister gør, at man selv bliver førtidspensionist.

Et andet forhold vedrørende de ældres vilkår, som er fremhævet i dag af flere, er ensomhed og isolation, som netop i den tilstundende juletid mærkes så meget tydeligere, når hele ræset sætter fokus på julehyggen i familiens skød. Der føles det sjældent som en trøst at synges med Grundtvig: »Lad julesorgen slukkes«. Julesorgen opleves ofte som et kæmpemæssigt savn uden håb om, at det egentlige julebudskab vil trænge igennem.

Når talen falder på den danske og den nordiske velfærdsmodel er det værd at erindre sig og værne om det vidtforgreneede samspil, der er mellem utrolig mange frivillige organisationer og de forskellige led i den offentlige forvaltning og de demokratiske beslutningstagere. Vi kan ikke over skatterne alene hjælpe på menneskers følelse af ensomhed og isolation. Dertil kræves, at nogle mennesker aktivt involverer sig i de ensomme.

Derfor støtter vi i Det Radikale Venstre, at de frivillige organisationer får offentlige midler at forvalte som støtte til de arrangementer, de bringer på fode målrettet mod dem, der er allermest alene. Og i juletiden er der heldigvis mange, som fortjener en uforbeholden anerkendelse af deres uegennyttige arbejde. Den underskov af frivilligt arbejde i samspil med den offentlige forpligtelse over for ældre medmennesker kan vi overhovedet ikke undvære i et velfærdssamfund som det danske.

Endelig vil jeg nævne behovet for plejehjem og især behovet for pleje af og omsorg for de senildemente. Der foregår heldigvis god forskning, der forhåbentlig vil afklare årsagerne og finde frem til gode behandlingsformer netop for de senildemente.

Vi kan glæde os over, at flertallet af ældre mennesker lever et selvstændigt og værdigt liv med lidt eller megen støtte. Men de fleste, om ikke alle, lever med frygten for, hvad der vil ske, og om der er hjælp parat, hvis de på alle livsområder bliver helt afhængige af andres hjælp. Frygten for sådanne tilstande i alderdommen er reel nok.

Derfor er det prisværdigt, at regeringen sammen med kommunerne har taget initiativer, der kan sikre flere plejehjemspladser og ældrevenlige boliger, med de forslag, der er til behandling i Folketinget. Dette sammenholdt med det kvalitative løft i uddannelsesniveaet vil gøre hele ældrepolitikken langt mere positiv.

Generelt må man dog sige, at flertallet af pensionisterne har en økonomi med et rimeligt rådighedsbeløb sammenlignet med mange erhvervsaktive.

For Det Radikale Venstre er det vigtigt at være med til at sikre en mangfoldighed i udbudet inden for pleje af og omsorg for ældre medmennesker.

Til sidst skal jeg meddele, at Det Radikale Venstre ikke kan støtte det fremsatte dagsordensforslag.

Kirsten Jacobsen (FP):

Fremskridtspartiet tager meget gerne et medansvar for, at Folketinget har skullet have denne debat om de ældres vilkår hvert år. Men det er selvfølgelig sørgeligt, at det ikke er lykkedes at få Folketingets flertal til at reagere på anden måde end med fine ord og en markedsføring, som er så hul, at man snart kan se igennem den.

Fremskridtspartiet vil ikke acceptere de uværdige forhold, som vi stadig væk byder de allersvageste borgere: de ældste, de senildemente, de fysisk handicappede og de psykisk handicappede.

Et ordentligt samfund kendetegnes ved, hvordan samfundet behandler de dele af befolkningen, som ikke er i stand til at tage vare på sig selv. Og når det ses i den målestok, synes Fremskridtspartiet ikke, at vi i Danmark kan være bekendt at sige, at vi har et ordentligt samfund, for vi behandler ikke disse grupper ordentligt.

Jeg er enig med dem, der har sagt, at de ældre ikke er en ensartet gruppe, og det gælder selvfølgelig også de handicappede. Der er naturligvis mange, der er tilfredse, og der er også foretaget forbedringer og justeringer i årenes løb. Derfor vil jeg overhovedet ikke bruge min tid på dét, men blot sige: Det er udmærket; sådan skal det også være; vi støtter fuldt og helt mangfoldigheden og det frie valg.

Så hele min tid skal bruges på den gruppe, som der mangler at blive gjort noget ved, og jeg er overbevist om – og det er Fremskridtspartiet også – at man altså er nødt til nu at starte en opprioritering eller omprioritering inden for statens samlede budget på dette område, hvis det ikke kan være anderledes.

Det burde jo være selvsagt, for selv i en almindelig husholdning er det jo sådan, at hvis man bliver arbejdsløs, hvis der bliver knappe tider, så er det første, man gør, jo ikke, at man holder op med at give børnene mad for at kunne beholde villæen og vovhunden. Det første er selvfølgelig, at man trapper ned på rødvinen og sælger bilen.

Men det er ligesom om man altså har haft en svag gruppe i Danmark: de ældre og de senildemente, de, der ikke var i stand til at protestere med egen mund, og de, der ikke var mange stemmer i, og deres forhold kunne man bare skære ned på hver gang.

Vi har da også set det forud for dette års finanslov. Det ene spareforslag efter det andet er blevet lagt på bordet, og nu kommer der en underlig lineær opgørelse af, at ældre, der bor

mindre end 5 km væk, skal betale for egen transport til behandling, uanset om de er syge eller raske. Det vil altså sige, at raske ældre, som bor 5,2 km væk, kan få gratis transport, hvorimod de, der er helt svage og bor 4,8 km væk, altså skal transportere sig selv. Det er ren og skær galimatias at forvalte samfundsressourcer på den måde.

Jeg synes også, at det er for dårligt, når der fra Socialdemokratiets og regeringens side bliver sagt, at regeringens nye lovforslag er et signal til kommunerne. Jeg ved ikke, hvor mange signaler der i de sidste mange år er sendt til landets kommuner fra dette Folketing om disse svage grupper. Antallet er uendeligt. Kommunerne ved det godt. Folketinget ved det godt. Men der er ingen, der mander sig op til at gøre noget ved det.

Det bliver der heller ikke i denne debat, men alle holder nogle fine taler, og alle vil bagefter gå ud og fortælle, at det er en klar kommunal opgave. Der er da også mange kommuner, der lever op til opgaven, men samtidig så ved man, at der også er uendelig mange kommuner, som hverken har villet eller evnet at leve op til den. Og der er ikke kommet ét eneste signal fra hverken regeringen eller Socialdemokratiet om, hvad man har tænkt sig at gøre over for disse kommuner.

Derfor bliver det selvfølgelig også nødvendigt at spørge direkte: Går hensynet til det kommunale selvstyre virkelig så langt, at hensynet til de ældre og de svages levevilkår og livskvalitet er helt og aldeles underordnet dette? Er der overhovedet ikke et skæringspunkt? Er der ikke en smertetærskel hos regeringen? Svaret er tilsyneladende nej.

Regeringen har selv sagt i sine tal, at der mangler 13.000 plejehjemspladser, og kommer man med et forslag, som man siger er et signal, og som har som konsekvens, at der årligt kan saves 500 pladser af det tal på 13.000, og det synes man er en meget flot gerning. Hvis man regnede det ud i år, så var der jo ingen af dem, der er ældre og svage i dag, der nogensinde ville få gavn af det. Så siger regeringen: Jamen vi tror da på, at kommunerne bygger meget mere, og at de vil igangsætte hvad som helst.

Det har man sagt i de sidste 5 år, men det antal plejehjemspladser, der mangler, er bare steget. Så uanset om man kommer med låneordninger til kommunerne eller lokker med andre gulerødder, må man bare konstatere, at der er nogle, der ikke vil. Fremskridtspartiet har fak-

tisk den opfattelse, at hvis man virkelig ikke vil, så er der altså andre, der må tage over og hjælpe denne her helt svage gruppe. Så må Folketinget sige til kommunerne: Det kommunale selvstyre går altså ikke længere, end at det aldrig kan true nogens velfærd.

Grunden til, at vi har set de skrækkelige historier i dagspressen i sommerens løb, er også, at set over de sidste mange årtier er realiteten for denne gruppe, at det år for år er blevet værre: Den enkelte ældre får dårligere hjælp, og har sværere ved at komme på plejehjem, og vi er nu kommet så langt, at vi oven i købet somme tider skal læse, at det eneste, de håber på, er, at der kunne uddeles lidt medicin, så de ikke oplever dagen i morgen. Så sørgeligt er det, statsminister, og jeg synes simpelt hen ikke, at man bare kan sidde stille og sige: Jamen vi har da gjort, vi vil da gøre, vi er da på vej, og det kommer da nok.

Dertil kommer jo selvfølgelig alle de gamle, som ligger på sygehusene, og ifølge den statistik, jeg refererede til før, så er antallet af ældre, der ligger og venter på plejehjemspladser, simpelt hen eksploderet på bare et år. Og de, der ikke ligger der, bliver sendt alt for tidligt hjem til en 3. eller 4. sals lejlighed, uden at der er aftale om nogen som helst form for hjemmehjælp. Nogle af dem bliver efterladt på trappen, og så kan de sidde dér, til naboerne eller andre har fået tilkaldt en hjemmehjælper.

Derfor kan vi i Fremskridtspartiet simpelt hen ikke forstå, at regeringen fortsat finder sig i, at kommunerne opfører sig sådan. Det kunne jo være, at vi er så heldige, at statsministeren på et senere tidspunkt vil fortælle os, hvor grænsen er for, hvad regeringen kan stå model til med hensyn til den måde, kommunerne opfører sig på.

Jeg stillede før spørgsmål om, hvad meningen er med, at regeringen i loven giver kommunerne en pligt, som medfører en ret for disse svage grupper, men samtidig i sine svar til Folketinget siger, at den ret altså ikke er et retskrav. Der er godt nok en pligt for kommunen, men der er ikke noget retskrav for de ældre. Det er jo en fuldstændig bagvendt måde at tage tingene på.

Og hvad er meningen med, at man laver en klageadgang, som går ud på, at de kommunale afgørelser ikke kan ændres? Det er jo igen ikke andet end et spørgsmål om at sige nogle flotte ord uden reelt indhold.

Hvorfor kan man ikke lave en ordning, hvorefter de allersvageste ældre kan blive hørt, f.eks. ved, at de kan stemme gennem deres pårørende,

eller ved, at de kan blive valgbare gennem fuld-magt til deres pårørende? Så længe man kun lader de stærkeste ældre afgøre tingene, er det klart, at de selvfølgelig først og fremmest vil fokusere på de behov, de selv har, og i mindre grad fokusere på de behov, de svageste har, som altså simpelt hen ikke kan lade deres egne stemmer høre.

Hvorfor er det i øvrigt sådan, at et flertal herinde i Folketinget ikke syntes, at der var noget som helst mærkeligt i, at man vedtog en plads-garanti til daginstitutionerne? De samme partier vender det hvide ud af øjnene, når vi i Frem-skridtpartiet taler om, at der burde være plads-garanti til en plejehjemsplads, og at man akut skulle kunne få en aflastningsplads.

Lad mig slutte med at sige, at jeg virkelig håber, at flertallet kan slutte op om Fremskridts-partiets dagsorden, så vi kan komme lidt videre.

Bruno Jerup (EL):

Jeg får lyst til at starte med en kort bemærkning til fru Kirsten Jacobsen, for med hensyn til pas-ningsgarantien må man sige, at det ikke helt er de samme partier, der står bag. Der er muligvis en overlappning, men det er sådan, at Enheds-listen er både med på pasningsgarantien og på den fælles dagsorden sammen med fru Kirsten Jacobsen; så vi skal lige skille tingene ad.

Men ellers er det sådan, at forholdene for de ældre og de handicappede er noget, som alle partier lover at gøre noget ved – specielt når der er valgkamp – og når man kommer herved i salen, så hører man også den gentagne melodi: Alle vil forstærke indsatsen.

Der findes nogle poser penge rundt omkring, som fordeles og omfordeles, således at de mest synlige problemområder får et eller andet beløb. Dernæst kan man til pressen og til ære for offentligheden sige: Nu har vi også gjort lidt ved dét, og nu har vi også gjort lidt for dét – for at dulme det samvittighedsnag, som regeringen og muligvis dele af Folketinget har.

Vi har endog her i forbindelse med finansloven hørt, at Venstre og De Konservative har truet med, at de vil foreslå ekstra udgifter på dette område og vil gennemføre dem sammen med venstrefløjen. Vi kan til den slags kun sige: Kom bare an. Men det er jo endnu en gang et spil for galleriet, og vi forventer ikke, at der ligger de store realiteter bag; det var jo også dét, vi kunne høre fra ordførerne for de to partier, da de var på talerstolen for et øjeblik siden.

Vi er derhenne, hvor regeringen lægger frem, at den er i gang med en masse, og at den sikkert vil gøre noget mere, som tilsammen skal danne et billede, hvortil Folketinget og dermed også Enhedslisten blot skal klappe i hænderne og sige: Ih, hvor er det altså dejligt, at regeringen trods alt gør noget.

Vi mener, man er nødt til at prøve at holde fast i, at der er nogle reelle problemer, som ikke er løst, og som heller ikke er løst med de udspil, der ligger fra regeringens side. Jeg mener des-foruden ikke, at regeringen har været i stand til at sandsynliggøre, at de problemer, der ligger, faktisk vil blive løst. Jeg vil prøve at tage fat i dem.

Et af de væsentlige spørgsmål, som har været oppe i dag, er jo bl.a. det, der hedder hjemme-hjælpen, herunder hvorvidt de ældre får den nødvendige hjemmehjælp. Svaret kan gives meget enkelt: Det gør de ikke. Jeg har i dag flere gange nævnt det problem, at man i nogle kom-muner giver tre gange så mange timer pr. uge pr. ældre, som man gør i andre kommuner til den samme gruppe med de samme behov. Man opfylder altså de ældres behov på vidt forskellig måde.

Det tyder på, at det er nogle ret tilfældige størrelser, der afgør, hvad de ældre rent faktisk får af tilbud i kommunerne, og det synes vi man bør gøre noget mere radikalt ved end blot at sige: Nu har vi givet kommunerne nogle penge, og så må vi søreme håbe på, at de kan finde ud af at forvalte dem på en passende måde.

Ministeren har spillet ud med et lovforslag, L 37, om ældreråd og klageråd, hvortil man umiddelbart kan sige, at det bør vi jo råbe hurra for. Det er et lovinitiativ, som bl.a. Enhedslisten og andre her i Folketinget har krævet igennem lang tid, og derfor er det selvfølgelig udmærket, at der kommer sådan et lovforslag.

Problemet i det lovforslag er jo lige præcis kernen i det hele: Tør man ved hjælp af det lov-forslag gribe ind i kommunernes råderet over for de ældre? Tør man gribe ind? Det har man ikke turdet, for man vil rent faktisk lave en lov, som mangler nogle væsentlige magtinstrumen-ter, for at de ældre kan bruge den som et red-skab til at få forbedret deres forhold.

Derfor mener vi, at man på hjemmehjælps-området og på andre områder, hvor det handler om sociale ydelser, bør tilnærme sig et så sikkert retsprincip som muligt, således at der findes nogle sociale rettigheder i det her land, og såle-des at det ikke er de sociale forvaltninger ude i

kommunerne, der afgør, hvorvidt en bestemt person kan få en ydelse eller kan få hjemme-hjælp.

Det mener vi burde være et princip, som regeringen i højere grad skulle indrette lovgivningen efter – både den centrale lovgivning og selvfølgelig også den lovgivning, der gælder for kommunerne. Derved får man i højere grad nogle love, hvor det er sådan, at der er nogle retssikrede principper, inden for hvilke både Folketinget, ministeren og kommunerne opererer. Det mener vi ikke står i modsætning til, at der stadig væk er et kommunalt selvstyre. Det kan vi jo se på andre områder.

Så er der de ældres boligforhold, som også har været til behandling for ganske nylig i dette Ting, og det er helt klart, at hovedproblemet er, at princippet længst muligt i eget hjem og en utilstrækkelig plejehjemssektor simpelt hen har givet nogle alvorlige problemer. Det skal være sådan, at de ældre – det er der også andre ordførere der har været inde på – reelt har en valgmulighed, nemlig muligheden for at vælge forskellige typer af boliger, som svarer til deres behov, for det, der er godt for én gruppe af ældre, er ikke nødvendigvis godt for en anden, der altså har et andet behov, som måske er fysisk eller psykisk svagere, eller som på anden måde er kommet i en situation, hvor de ikke kan klare sig selv.

Det, vi skal have udviklet, er forskellige boligtilbud til ældre, som de kan vælge imellem, så de kan få deres egen bolig, deres egen lejekontrakt og deres egen rettighed over en lejet eller ejet bolig, hvortil der er knyttet passende ressourcer. Og passende ressourcer er selvfølgelig både servicefaciliteter og ansatte, som kan gå ind i hjemmene – og vel at mærke ikke ansatte, der går ind over de ældres dørtærskel, uden at de selv ønsker det, men netop ansatte, som fungerer som service for de ældre, hvis der er et sådant behov.

Det vil sige, at det er en nyudvikling af hele ideen omkring plejehjemssektoren, hvor man går væk fra at lave egentlige, skal vi sige samlede anstalter, hvor man bare samler ældre på nogle stuer, hvor det er sådan, at de ansatte kan gå ind i de ældres boliger, uden at de ældre ønsker det, og hvor det er sådan, at de bliver tvunget til at spise i fællesarealer, selv om de ikke ønsker det.

Man skal i højere grad have et princip ind om de ældres boligforhold, der sikrer, at de hele tiden kan bevare det, der hedder selvrespekten

og værdigheden. Også selv om de bliver mere og mere svagelige, og også selv om de mister nogle af deres fysiske udfoldelsesmuligheder, skal de kunne bevare deres værdighed så lang tid, som det overhovedet kan lade sig gøre – resten af deres liv. Det er vigtigt, at vi prøver at udvikle boligsektoren på den måde, og man må sige, at dét har man indtil nu ikke formået at lægge frem.

Nogle af dagsordenerne handler jo også om de psykisk handicappede, og dér har der været en lang, og man kan sige til dels god udvikling, hvor man har fået en stor del af de psykisk og fysisk handicappede ud fra nogle af plejehjemmene og fået dem placeret i § 68-bofællesskaber og i lignende boliger.

Men her er et af problemerne, at kommunerne – igen kommunerne, kan vi sige – har en forholdsvis fast normering for, hvad de mener der skal være af personale til § 68-bofællesskaber. Det er i hvert tilfælde sådan, at man ikke altid i kommunerne tager hensyn til, at de, der bor i § 68-bofællesskaberne, kan have vidt forskellige og krævende forhold. Det betyder – det gælder ikke alle kommuner, vil jeg sige; nogle kommuner har fundet ud af at indrette dem – at man rent faktisk kan komme ud for, at meget stærkt handicappede bliver placeret i bofællesskaber, der er beregnet til personer, som i mange henseender er velfungerende. Det er en af årsagerne til, at man i de her år – selv om der har været en meget positiv udvikling med § 68-bofællesskaberne – ser en tilbagevenden igen fra § 68-bofællesskaberne til plejehjemmene, men plejehjemmene er jo ikke med de nuværende normeringer og den nuværende opbygning gearret til det, man hælder på dem.

En tredje ting, jeg vil nævne, vedrører folkepensionen, hvor vi godt vil prøve at fremhæve det princip, som vi mener man skal udvikle, og som jeg vil kalde et individualprincip. Det vil sige, at man går væk fra at betragte de enkelte pensionister som afhængige af hinanden i økonomisk henseende. Man skal i højere grad betragte hver person som et selvstændigt individ i forhold til sociallovgivningen, således at den pension, folk får, er en individuel tildeling og de sociale ydelser og den hjælp, de får, er en individuel tildeling, som er givet på grundlag af den enkelte persons behov ud fra sociallovgivningen.

Man skal væk fra den tendens, der har været til gensidig forsørgelse, der ligesom et fortidsdyr, en tyrannosaurus rex, omklamrer vores

sociale system, pensionisterne, bistandsmodtagerne og indvandrerne, og som betyder, at man faktisk tvinger mange ældre, mange pensionister, og også mange bistandsklienter til at leve under dårligere forhold, fordi de tilfældigvis er gift, fordi de tilfældigvis er reelt samboende. Der er vores holdning, at det skal man væk fra. Om folk vil bo sammen med 2, 3, 4 eller 5 i et ollekolle, er ikke noget, som Folketinget skal straffe pensionisterne for.

Endelig mener vi, at folkepensionen selvfølgelig skal hæves; det er vi enige med andre partier om. Det er vigtigt, at vi sørger for, at den har et niveau, så den skattefinansierede del af alle de nuværende private pensionsordninger kan fjernes.

Sonja Albrink (CD):

Jeg vil gerne starte med at kaste et blik på tre overskrifter fra avisartikler, som jeg faldt over under forberedelsen til debatten i dag.

»Ældre er forkælede« lyder den første, der er fra 1993. Den anden, som er fra i år, hedder »Det gode liv som folkepensionist«, og den tredje og nyeste melder, at »Ældre er trygge og tilfredse«. Den fra 1993 vedrørte rapporten fra Socialkommissionen, og i presseomtalen blev det konkluderet, at pensionisterne var de store vindere i de sidste 20 års økonomiske kapløb. Ved præsentationen for pressen kunne formanden for Socialkommissionen, fru Aase Olesen, citeres for, at de ældre i Danmark har en levestandard, som stort set ikke afviger fra den øvrige del af befolkningen.

Den anden af overskrifterne, »Det gode liv som folkepensionist«, er fra i sommer og dækker over en gennemgang af velstandsniveau og formueforhold hos pensionisterne, der som gruppe – og jeg siger: som gruppe – angiveligt har det bedre end nogen sinde før i Danmarks-historien.

Den tredje overskrift, med udsagnet om »De ældre som trygge og tilfredse«, relaterer til de to helt nye rapporter fra Amternes og Kommunernes Forskningsinstitut og fra Socialforskningsinstituttet.

På den baggrund kunne man godt spørge: Hvorfor skal vi nu igen have den her debat i Folketinget? Hvad er det, der gør, at partierne år efter år rejser disse næsten enslydende forespørgsler og fremsætter dagsordensforslag, som samler bred enighed om, at nu skal der gøres noget ved det?

Her må jeg gentage, hvad vi i CD har sagt i årevis, og som jeg også tog mit udgangspunkt i ved debatten den 8. november sidste år, nemlig at de ældre er lige så forskellige som alle andre, og at det eneste, de rigtig har tilfælles, er, at de netop er forskellige. Det udgangspunkt har socialministeren også gjort til sit i sin besvarelse i dag, og det kan vi i CD være helt enige i.

Lad mig så vende tilbage til den nyeste overskrift og undersøgelsen, som vedrørte de 80-100-åriges levevilkår, dvs. den gruppe på omkring 200.000 mennesker, vi sædvanligvis anser for de svageste. Undersøgelsen når til det resultat, at kun en lille procentdel synes, de har det dårligt og ikke får en tilfredsstillende behandling. I det store regnskab er det fint og godt, men det betyder dog samtidig, at vi blot taler om 1 procent, for det drejer sig altså om 2.000 enkeltpersoner. Det må heller ikke springes helt over, at en del af de svageste har det overhovedet ikke været muligt at interviewe, f.eks. de demente ældre.

Hvor meget godt vi end kan sige om, hvordan de ældre totalt set er stillet her i det danske velfærdssamfund, så er der ganske mange menneskeskæbner, som har hårdt brug for ikke at drukne i det store regnskab, og bl.a. det forhold gør, at det kan være på sin plads, at Folketinget tager debatten igen. Man begår en bommert, hvis man ikke også vil beskæftige sig med den marginalgruppe.

Hjemmehjælpen eller mangelen på tilstrækkelig hjemmehjælp er en af de hyppigste klager, der høres på ældre- og handicapområdet. Socialministeren har givet en udmærket redegørelse, som vi i CD kan bakke helt op. Det gælder også konstateringen af, at der er en divergens mellem brugernes ønske og den hjælp, kommunerne stiller til rådighed.

Det er godt, hvis behovet for hjælp til den egentlige omsorg stort set er dækket, men jeg mener ikke, at det er rimeligt at nedprioritere eller tilsidesætte behovene for hjælp til det praktiske. Det gør kommunerne jo, og det er deres ansvar, men det er aldeles ikke rimeligt hverken i sommerferieperioden eller på noget andet tidspunkt at lade svage ældre sejle i snavs eller på anden måde unddrage dem ganske almindelig praktisk bistand, som de har behov for, og som er med til at give mange en tålelig tilværelse.

Det er rimeligt og godt, at den ældre inddrages og også selv medvirker i de praktiske gøremål, i det omfang det kan lade sig gøre og da

gerne sammen med den person, der yder den praktiske bistand, men det behøver jo ikke nødvendigvis at være netop en hjemmehjælper.

Hjemmehjælperen må gerne reserveres til de pleje- og omsorgsmæssige opgaver, som vedkommende er uddannet til; en hjemmehjælper behøver ikke at være den, der vasker kaffekopperne op og vasker gulv osv. Det kunne snildt overlades til private udbydere som f.eks. HjemmeService, blot man sikrer, at nogle betingelser og kvalitetskrav er opfyldt. Det ville give den enkelte hjemmehjælper mere tid og et mere attraktivt job, og man ville imødekomme et af de helt store kritikpunkter omkring det her, nemlig den knapt tilnålte tid. Denne kritik har været rejst både af modtagerne og af hjemmehjælperne selv i takt med, at de fleste kommuner har nedprioriteret de praktiske opgaver.

I CD mener vi, at serviceydelsen over for den enkelte bruger skal gøres mere fleksibel og individuel. I budgetanalysen om hjemmehjælp fra maj måned beskrives der også forskellige modeller for privat medproduktion. Vurderingen er, at det har været en værdi i sig selv at have mere indflydelse på, hvem der skal levere hjælpen. I Søllerød kører der – som tidligere ordførere har nævnt – et forsøg med den praktiske hjemmehjælp, som givetvis kan give nogle nyttige erfaringer, når resultaterne skal gøres op efter forsøgsperiodens udløb.

I hele diskussionen om hjemmehjælp er visitationen utrolig vigtig, og her er de nye regler med et egentlig visitationsskema, som regeringen har foreslået, bestemt et skridt i den rigtige retning. Det er vigtigt, at de ældre i så høj grad som muligt får valgmuligheder og inddrages i de beslutninger, der træffes om egne forhold.

I CD har vi tidligere været optaget af at indføre en egentlig ankemulighed på hjemmehjælpsområdet, men vi støtter naturligvis det forslag fra regeringen – som vi selv har et medansvar for – om klageråd i kommunerne. Vi tror og håber på, at der også kan komme noget positivt ud af den model.

Ensomheds- og tryghedsproblemet, som der er sagt og skrevet meget om, har mange hidtil ment bedst løses i de traditionelle plejehjem. SFI's og AKF's undersøgelser ser nu ud til at dokumentere, at boligformen ikke er afgørende for, om de ældre er ensomme. Men betingelsen for, at selvstændige ældreboliger kan give tilstrækkelig tryghed og ikke isolerer beboerne, der måske er uden familie eller andre nære pårørende, er, at der er tilknyttet servicearealer

og fælles opholdsrum. Derfor tror jeg, det er særdeles vigtigt at være opmærksom på, at der er tilstrækkeligt med fællesskab, pleje og service i de bebyggelser, der rummer ældreboliger.

Regeringens forslag om flere plejehjemsboliger med tilhørende servicearealer og mere personale støtter denne opfattelse. Det samme gør den tilskudsmulighed, som kommunerne efter forslaget får til etablering af disse servicearealer.

Socialministeren lovede i den del af talen, der drejede sig om behov for plejeboliger, at regeringen vil følge udviklingen nøje. Jeg synes, det er en vigtig tilkendegivelse, for realiseringen af enhver god tanke afhænger jo af, at kommunerne også gør deres del. Her bliver jeg også nødt til at prikke til kommunerne og deres pligt til at sørge for, at flytning til hjemmehjælp eller ældrebolig i en anden kommune er en reel mulighed, når betingelserne i øvrigt er opfyldt. I CD får vi med jævne mellemrum henvendelser fra ulykkelige mennesker, der ikke mener, at den kommune, det nu drejer sig om, lever op til at give deres far eller mor den mulighed. Det netværk omkring ensomme gamle, som kan skabes af pårørende, skal der ikke lægges hindringer i vejen for.

Det er dog langt fra alle, der overhovedet har familie at trække på. Derfor er vi nødt til at lade samfundet gå ind og tage et ansvar med ordentlige tilbud. Og det, som socialministeren sagde om en eventuel mulighed for at kunne tilkalde hjemmehjælp eller andet plejepersonale, er tiltalende.

Ved en let sammenskrivning af de tre overskrifter, jeg begyndte med, får den store ældregruppe prædikatet: forkælede mennesker med et godt liv, der er trygge og tilfredse. Det skal vi da være glade for, så langt det holder. Men der er altså mange, der hverken kan genkende sig selv eller deres situation i dette billede, og det kan man ikke klare med en henvisning til forskerne. Der sker jo svigt i ethvert system – og der må jo i øvrigt ske evige svigt, om end ikke i det omfang, som pressen og politikerne er tilbøjelige til at tro.

Arne Melchior (CD):

I bedste overensstemmelse med mit partis ordfører – naturligvis, hvad ellers – tillader jeg mig at tage ordet som privatist for helt specielt at dvæle nogle minutter ved de handicappedes forhold. Forespørgsel nr. F 16 nævner jo også udtrykkelig de handicappedes forhold.

På grund af udvalgmøder og andre pligter siden afstemningerne har jeg ikke kunnet være ret meget i salen, men jeg har dog fulgt så meget med og fået så meget referat, at jeg har forstået, at debatten mest har handlet om ældre. Og selv om ældres og handicappedes problemer i en vis udstrækning kan være sammenfaldende, så har handicappede ganske specielle behov, som jeg må påstå at vi her i landet både absolut og relativt målt ligger tilbage med at opfylde på bare rimelig måde. Det er jo også lidt betegnende, at det fremsatte forslag til dagsorden ikke nævner handicappedes problemer med en eneste pind.

Nu kan man så sige, at skulle vi diskutere handicapforhold nøjere, så måtte vi have tilstedeværelse af andre ressortministre end socialministeren, fordi det både angår boligministeren, forskningsministeren og trafikministeren. Vi i CD – og jeg tror efterhånden også mange andre – har den opfattelse, at handicappedes specielle problemer bør løses inden for de handlingsområder og inden for den ressort, under hvilket den pågældende sag hører hjemme. Men jeg synes, det er vigtigt, at vi på ny bliver os bevidste, at dette Ting gang på gang har vedtaget smukke erklæringer, dagsordener og love om handicappede, men at vi ikke overholder dem. Selv offentlige myndigheder overholder i vid udstrækning ikke de løfter, der er givet, og de krav, der naturligt må være.

Der står her i forespørgsel nr. F 17, at man gerne vil have bedre hjælp til ældre og handicappede. Men én ting er hjælp og en anden ting er rettigheder. Og de handicappede har altså en del rettigheder, som – uden at kalde det hjælp, og uden at de skal være taknemmelige eller noget i den retning – burde være opfyldt i langt højere grad, end tilfældet er.

Når jeg nævner, at også det offentlige overtræder regelsættene, taler jeg om adgang til offentlige bygninger og kontorer af enhver art, som stadig lader meget tilbage at ønske. I det hele taget gør bygningsreglementerne det ikke muligt – det være sig i faste boliger eller på hoteller og andre feriesteder – for personer i kørestol eller stærkt gangbesværede mennesker at færdes med den naturlighed og ret, som burde tilkomme dem såvel som andre mennesker.

Jeg skal især fremhæve to forhold, det ene med ros, tak og anerkendelse. Det drejer sig om HT, der omsider har fået rigtig mange busser – til næste år vil det blive op mod halvdelen af samtlige busser – som er såkaldte lavt gulvsbusser, og som nu kan medtage kørestole, ligesom

de kan medtage barnevogne. Vi er langt tilbage i forhold til f.eks. USA, men jeg glæder mig, jeg fryder mig, og jeg anerkender over for HT, at man nu er kommet så langt, som tilfældet er.

Noget lignende kan desværre ikke siges om DSB. Jeg tænker her på S-togene. Det er 10 år siden, det blev bestemt, at kørestolsbrugere skulle have meget nemmere adgang til S-tog. Det lader meget tilbage at ønske, og nu har vi købt nye S-tog for milliardbeløb, og heller ikke i de nye S-tog er dette forhold løst, eller det er kun løst på en nødtørftig måde.

Det er ikke for at aflede debatten specielt i den retning, men jeg vil godt anmelde, at vi vil rejse denne sag over for DSB. Det kan ikke gå, at dette vigtige trafikmiddel, som toget og S-toget er i hovedstadsregionen, nærmest håner kørestolsbrugeres behov og interesser ved at have ladet hengå 10 år, uden at dette problem er blevet løst, idet det er nemt opnåeligt at løse det.

(Kort bemærkning).

Villy Søvndal (SF):

Det er en kort bemærkning til hr. Arne Melchior, der mener, at de handicappede er gledet ud. Jeg skal gøre opmærksom på, at de er nævnt i pind 1, hvor det drejer sig om at sikre den fornødne hjælp, og at de er nævnt i forbindelse med plejehjems- og ældreboligbyggeriet for at sikre, at de også dér bliver tilgodeset.

Det, der undrer mig lidt, er, at hr. Arne Melchior lægger vægt på de handicappedes rettigheder. Jeg er enig i grundsynspunktet, at de handicappede skal sikres rettigheder. Netop derfor er det helt uforståeligt, at CD ikke vil være med til at give de handicappede reelle rettigheder. Jeg tænker på diskussionen om klage- eller ankeråd.

Jeg kan godt love hr. Arne Melchior, at de handicappedes organisationer, Dansk Handicap Forbund, DSI m.fl., er dybt, dybt skuffede over, at 3 års debat om en bedre retsstilling for dem betyder, at de får noget, der er uden juridisk kompetence, som ikke kan omgøre en kommunal beslutning. De kan slet ikke forstå hr. Arne Melchiors tale om rettigheder, når hr. Arne Melchior tilhører en regering, der er med til at stemme et forslag ned, som går ud på at give dem en egentlig retssikkerhed.

Jeg synes, det var en flot tale, men uden den store sammenhæng med virkelighedens politiske praksis.

(Kort bemærkning).

Arne Melchior (CD):

Jeg siger tak for påpegningen. Det, der mangler, er, som jeg også nævnte, ikke så meget særhjælp, altså særlig hjælp til handicappede. Det, jeg er ude efter, er lige muligheder i samfundet og lige adgang til trafikmidler og til bygninger af enhver art, som jo er en forudsætning for, at den hundrede person kan deltage – så vidt det overhovedet er muligt – på lige fod med alle os andre. Det er det, jeg har anmeldt at vi må til at interessere os for fra og meget stærkt for i den kommende tid.

Når vi ikke kan stemme for denne dagsorden, er det, fordi vi synes, den er lidet operativ. Den har ligesom tidligere beslutninger i Folketinget nogle pæne almindeligheder, som ikke er andet, og jeg vil da også sige, at de forbedringer, som samfundet trænger til på det område, nok ikke egner sig til løsning via en dagsorden, men via regelsæt, herunder lovgivning.

Statsministeren (Poul Nyrup Rasmussen):

Jeg vil gerne sige tak for debatten.

I starten af debatten frygtede jeg lidt, at de forskellige indlæg blev en konkurrence om, hvilket parti der vil gøre mest hurtigt og bedst for vore ældre. Men jeg fornemmede alligevel så mange nuancer i debatten, at vi kom et par spadestik dybere. Det synes jeg også vi skylder vore ældre i Danmark. Kunsten er jo ikke at love, kunsten er at kunne holde det, man lover.

Jeg bemærkede i hr. Villy Søvndals, fru Grete Schødt's, fru Sonja Albrinks og fru Dorit Myltofts indlæg understregninger af værdigheden og kampen mod ensomheden og isolationen; der var også en påpegnings af behovene for hjemmehjælp og plejeboliger og diskussioner om de retssikkerhedsmæssige aspekter. Jeg var også glad for hr. Arne Melchior's afsluttende bemærkninger om de handicappedes forhold.

Jeg skal for min part bare gøre to-tre principielle betragtninger. Den ene er en streg under det, socialministeren sagde i sit første indlæg, da socialministeren omtalte Socialforskningsinstituttets og Amternes og Kommunernes Forskningsinstituts nye undersøgelse. Der var under debatten en vis tendens til at glemme, at den undersøgelse jo ikke er en generel undersøgelse af alle vore ældres vilkår og synspunkter. Det er en undersøgelse, der omfatter de 80-100-åriges levevilkår. Det skal vi huske, når vi prøver at drage konklusioner.

Undersøgelsen tegner et billede, som socialministeren sagde det, af vore ældre i den aldersgruppe, og jeg forstår, at det drejer sig om ca. 1.800 personer i 75 kommuner, der er blevet interviewet. Undersøgelsen tegner det billede, at hovedparten af de ældre er tilfredse og trygge. Jeg synes, det er værd at lægge mærke til og vigtigt at huske, og endnu en gang er jeg glad for, at fru Grete Schødt's, fru Sonja Albrink, fru Dorit Myltoft og hr. Villy Søvndal understregede det i deres indlæg.

Igen: Går man lidt tættere på undersøgelsen, viser rapporten også, som socialministeren også antydede, at når man ser på de 80-100-åriges levevilkår, så viser det sig, at behovet for hjælp til personlige fornødenheder, den personlige pleje, i det store hele er dækket. Men en forholdsvis stor del af de ældre, der er blevet spurgt, og som indgår i den undersøgelse, jeg her omtaler, og som modtager hjemmehjælp, ønsker større bistand, hjemmehjælp, hjælp til rengøring, og en del ønsker hjælp til praktiske gøremål, indkøb, tøjvask og til simpelt hen at komme udendørs.

Jeg synes, det er en vigtig tilføjelse til det billede, vi har søgt med vores forskellige indlæg i dag at tegne af den ældste gruppe af vore ældre i Danmark og dermed også en vinkel på, hvad det er for ting, der skal sættes i gang i de kommende år over for specielt denne gruppe af vore ældre.

Må jeg så derudover sige, at jeg deler det synspunkt, at et samfund som vort skal kendes på, hvordan vi tager os af de yderste grupper og de svageste grupper. Det gælder også de svageste grupper af ældre. Jeg sagde i mit første indlæg, at vi ser problemet størst og mest omfangsrigt, når det gælder de svageste grupper i nogle af vore større byer, også i København – vor hovedstad – og dermed har jeg også antydnet, at det er en indsats, ingen af os er uenige om skal fortsætte, skal forstærkes; det er jeg sikker på at diverse kommuner er opmærksomme på.

Men jeg er også nødt til at sige, at i tidligere og i hvert fald indtil dette øjeblik har været enige om – vi har oven i købet også vedtaget det her i Folketingssalen – at det fundamentale ansvar for ældreservice ligger i kommunerne. Jeg hører ikke, at der her i salen er et ønske om, at vi fraviger det grundprincip. Men der er et ønske om, at vi gør, hvad vi kan fra regeringens side for at sikre, at kommunerne har det økonomiske grundlag, der skal til, og her er mit argument, som jeg ikke har hørt modsagt, at det har

kommunerne faktisk også fået i meget stor udstrækning gennem de seneste års to aftaler.

Til hr. Arne Melchior indlæg om de handicappedes forhold: Ih, hvor jeg dog deler grundsynet, og jeg mener faktisk, at både boligministeren, socialministeren, jeg selv og andre ved enhver lejlighed har understreget, at også de handicappedes adgangsforhold og transportforhold, må vi arbejde meget på at forbedre i de kommende år. Igen står jeg ikke her og lover – og det gør hr. Arne Melchior heller ikke, for det er ikke hr. Arne Melchior stil – at ting kan klares på kort tid, for disse spørgsmål drejer sig selvsagt også om økonomi og ressourcer. Men retningen og holdningerne må der ikke et sekund være tvivl om.

Jeg har omhyggeligt noteret mig, vil jeg sige til hr. Arne Melchior, synspunkterne omkring DSB's adgangsforhold, og jeg erindrer lige nu boligministerens tilkendegivelser ved tidligere lejligheder af, at adgangsforhold både til undervisning, til boliger og til transport er en linje, regeringen holder sig for øje også for de kommende års indsats.

Må jeg slutte her for mit vedkommende med endnu en gang at sige tak for debatten. Jeg synes, det er rigtigt, at vi én gang om året gør status over vore ældres vilkår, og jeg er sikker på, at også den ældre del af befolkningen, som følger debatten her i dag, har fået en fornemmelse af, at debattens værdighed og betydning også er understreget af, at det ikke er en konkurrence om at love mest muligt, men en konkurrence om at holde det, man lover, i størst mulig udstrækning. Dermed kan man også sikre sig i de næste år fremover, at Danmark, når det gælder Danmarks velfærdssamfund, også omfatter vore ældre og de allersvageste grupper.

(Kort bemærkning).

Kirsten Jacobsen (FP):

Jeg er enig med statsministeren i, at det generelt i lovgivningen er bestemt, at det er kommunernes ansvar. Det er kommunernes pligt, at de svageste har en ordentlig tilværelse. Det har Folketinget bestemt, sådan er det.

Men i Fremskridtspartiet synes vi, at når man har givet nogen en pligt, må man også overvåge, at de lever op til den pligt. Statsministeren sluttede af med at sige, at det ikke skal være en konkurrence om, hvad vi lover; det skal være en konkurrence om, hvad vi holder. Så håber jeg, at statsministeren vil leve op til det, man har givet løfte om, det, man har lovet de ældre, det, der

står i loven at kommunerne har pligt til at give dem, ved simpelt hen at sikre sig, at kommunerne også lever op til den pligt.

For det er helt rigtigt, hvad hr. Melchior sagde om de handicappede. De handicappede har en masse rettigheder i boliglovgivningen, og alligevel er det kommunerne, der den ene gang efter den anden, når det drejer sig om adgangsforhold til bygninger, og når det drejer sig om bump og kantstene osv., giver byggetilladelser, hvor man bare dispenserer fra de generelle regler i loven. Så det er ikke kun et spørgsmål om, at vi herinde laver en lov, som i og for sig er ordentlig nok. Hvis man lægger den lov ud til forvaltning i kommunen, så handler det altså også om, at man har en regering, som har hår nok på brystet til at fortælle kommunerne, at de bare har at rette sig efter den lov, Folketinget har vedtaget.

(Kort bemærkning).

Arne Melchior (CD):

Tak til statsministeren for hans positive respons. Jeg tager lige ordet igen for at understrege dette med at holde, hvad man lover, hvor det kan lade sig gøre.

Jeg har netop været i New York. På Manhattan har man 12.000 busser. De kan nu alle medtage én eller to kørestolspassagerer. I Danmark tillod jeg mig efter et tidligere USA-besøg for en halv snes år siden at rejse dette spørgsmål og nævnte det eksempel, og da var man allerede i gang på Manhattan. Nu er det på det travle Manhattan opfyldt for 12.000 bussers vedkommende. Vi har 1.000 i HT-området, og vi kommer næste år op i den størrelsesorden, at 450 af dem vil være i stand til det, men over en årrække altså alle sammen.

Men så går man hen og køber S-tog – teknikken er opfundet, det koster småpenge i forhold til, hvad vognen ellers koster, og så lader man hånt om det. Det er altså en ubehagelighed, som man faktisk ikke kan sove ordentligt for om natten, at vi bærer os sådan ad; det må have en ende, og det kan, når jeg lytter til statsministerens ord, forlanges, at det bliver i orden, og jeg stoler på, at det bliver det.

Socialministeren (Karen Jespersen):

Det er fremgået af debatten, at der blandt alle Folketingets partier er enighed om, at der er en gruppe af svagtstillede ældre, der ikke altid får den hjælp, som de har brug for. Men det er også et problem, der ikke er så let at løse, som man måske umiddelbart skulle tro.

Derfor har jeg også lyttet med interesse til de indlæg, der har været, ikke mindst fra de partier, der har stillet forespørgslerne. Men jeg må faktisk konstatere, at der ikke er kommet ét eneste konkret forslag til, hvordan vi skal løse de problemer, vi står over for. Jeg er egentlig ked af at sige det, men det er faktisk kendsgerningen.

Hr. Villy Søvndal siger, at vi skal bruge flere penge. Det vil jeg tro at der er flere af de andre partier der er enige i, men man kan så spørge hr. Villy Søvndal, hvordan han egentlig vil skaffe de penge sammen med de partier, som han har stillet forespørgslen sammen med. Hr. Villy Søvndal siger, at vi skal sætte skatterne i vejret for at skaffe de penge, men det tvivler jeg på at han kan få Fremskridtspartiet og Dansk Folkeparti med på.

Kendsgerningen er også, at kommunerne har fået flere penge i de senere år. Den bedste medicin er altså en sund økonomisk politik, der sørger for, at der er nogle ressourcer at fordele i dette samfund, og det har faktisk været et resultat af regeringens politik, og det har også betydet, at der generelt er kommet flere penge i kommunerne.

Derudover er det økonomiske råderum også blevet øget gennem de økonomiske aftaler med kommunerne. Én ting mere, der er vigtig, er, at den ændrede udligningsordning, som hr. Villy Søvndals parti har været med til at stemme for, også betyder, at der er kommet flere penge i de kommuner, der har de største sociale problemer og dermed også de største udgifter.

Ja, er der så nogle der siger, men de penge skal gives målrettet, de skal jo netop gives dér, hvor der er huller i hjemmehjælpen. For det første er det temmelig svært at identificere det. For det andet står vi over for det klassiske problem, at vi så giver pengene til de kommuner, der ikke har opfyldt deres forpligtelser. Så man kan sige, at man belønner dem, der ikke har været så gode til at opfylde lovens hensigter som andre.

Så når vi snakker om flere ressourcer og regeringens og Folketingets rolle i den forbindelse, synes jeg stadig væk, svaret må være det, det har været indtil videre: en sund økonomi, nogle aftaler med kommunerne, der giver dem et råderum til at opfylde de forpligtelser, der ligger i lovgivningen, og så sådan noget som udligningsordninger.

Men selv hvis kommunerne brugte endnu flere penge eller var villige til at bruge endnu flere penge på de svagstillede ældre f.eks. på hjemmehjælpen, så løser det jo ikke problemet. Selv

hvis vi var villige til at lovgive, så løser det ikke problemet. Man kan ikke lave en lov, der siger, at der skal være det tilstrækkelige antal af de meget omtalte modne kvinder i kommunerne, der kommer hver gang, de har lovet det, kommer det antal timer, de har lovet, og gør rent inde i krogene. Man kan ikke lave sådan en lov.

Det handler simpelt hen om nogle holdninger, om den måde, man administrerer lovene på ude omkring, og i den forstand er det fuldstændig rigtigt, at vi skal finde nogle måder, hvorpå vi kan få kommunerne til at blive bedre til at administrere den hjemmehjælp, som de nu engang er pålagt at administrere.

Men hvis vi ser på nogle af de andre problemer, f.eks. mangel på uddannelsespladser, så er det rigtigt, at vi kan lægge et alvorligt pres på kommuner og amter for at sørge for, at der skal være de uddannelsespladser; men hvis de unge mennesker faktisk ikke vil gå ind i de uddannelser, så er der altså noget andet galt. Man kan heller ikke lave en lov, der pålægger unge mennesker at uddanne sig til hjemmehjælper.

Det er et andet sted, problemerne ligger, og jeg medgiver gerne, at der er problemer, men de løsninger er ikke så enkle, så vi bare kan sige, at nu skal man så sikre, at der er det antal unge, der går ind i de job. Det handler bl.a. om at sørge for, at der er et ordentligt arbejdsmiljø, sådan at man ikke flygter fra området, og sådan at det bliver nemmere at rekruttere. Dér forsøger vi sammen med kommunerne at sige: Hvordan kan vi så være med til at bidrage til, at man får et bedre arbejdsmiljø? Det er netop det, der er med i Arbejdsministeriets satspulje.

På samme måde med styringen: Jeg tror ikke et øjeblik på, at det hjælper bare at stille sig op og skælde kommunerne ud. Det tror jeg faktisk ikke på. Men jeg tror på, at vi selvfølgelig er nødt til at tage en debat med kommunerne, og det synes jeg faktisk også er lykkedes på hjemmehjælpsområdet.

Det miniseminar, vi havde om hele spørgsmålet om anke- og klageadgang, synes jeg var fantastisk nyttigt. Det var faktisk det, der gjorde, at vi nu har fået lavet en lov, som alle bakker op, når det drejer sig om visitationsskemaer for de ældre, og som kommunerne også bakker op, og det tror jeg gør, at det bliver et vigtigt skridt til at forbedre vilkårene.

Men hvis vi snakker om en bedre udnyttelse af ressourcerne, så kan vi altså heller ikke lovgive om, at kommunerne skal blive bedre til at styre, men vi kan godt gå ind i nogle forsøg med

modelkommuner og tage en diskussion med kommunerne om, hvordan man bruger ny teknik, og hvordan man bliver bedre til at udnytte ressourcerne. Det er også det, vi forsøger, men ud over det er det svært at sige, hvordan man skulle lovgive.

Et andet, hvad man kunne kalde en slags forslag, er en pladsgaranti. Fru Kirsten Jacobsen taler, som om vi har vedtaget en pladsgaranti for børn. Det har vi aldrig vedtaget; vi har talt om, at det ville være et ønskeligt mål for kommunerne. Det er sikkert et udtryk, man skal omgås med varsomhed, fordi det nemt vil blive misforstået i den forstand, at Folketinget eller regeringen giver garanti for en pladsgaranti. Men det kan man altså ikke. Man kan ikke gå ud og give en garanti på andres vegne.

Men så kan man sige, at man kan henstille til kommunerne, og hvis vi ser bort fra begrebet garanti, så oplever jeg også, at det er det, vi gør: Vi henstiller og giver nogle bedre økonomiske muligheder for kommunerne til at lave moderne plejehjem og plejeboliger. Men hvis man skulle lovgive om, at man skulle have en pladsgaranti, så tror jeg man hurtigt, ville komme i bekneb for, hvordan man skulle lave afgrænsningen og hvordan man skulle pålægge det, og jeg tror, at faren ville være, at man – ud over at undergrave det lokale selvstyre – ville lave nogle alt for stive regler, der ville betyde et utroligt resource-spild.

Men det er rigtigt, at vi her som på andre områder står over for nogle konsekvenser af det lokale selvstyre, der betyder en række forskelle mellem kommunerne. Nogle af de forskelle dækker over ønskede forskelle, som hænger sammen med, at kommunerne er forskellige; de er forskellige i størrelse, i holdning og i befolkningssammensætning. Derfor skal der også forskellige instrumenter til at løse problemer f.eks. med ældrepolitikken, og derfor er der forskelle, som er nyttige og ønskværdige. Andre forskelle handler om forskellige politiske holdninger, hvor man med åbne øjne har forskellige måder at løse problemerne på rundt omkring.

Men det er også rigtigt, at der er forskelle i serviceniveauet, som ikke svarer til hensigterne i den lovgivning, vi har vedtaget. Det er et reelt problem, men et problem, som det også for mig at se er svært at lovgive sig ud af.

Jeg tror, at nogle af de initiativer, vi er i gang med, der handler om serviceudmøntning, som Indenrigsministeriet taler om – vi taler om serviceerklæringer i Socialministeriet – er nogle

veje til at sikre, at det er synligt for borgerne, hvad det er for et serviceniveau, man har i de enkelte kommuner, og på den måde kan man også sammenligne det med andre kommuner og se: Hvad er det, vi får for pengene hos os sammenlignet med andre kommuner? På den måde har man et langt bedre grundlag for at tage en debat med sine lokale politikere om, hvorvidt de forvalter de lokale skattekroner godt nok.

Endelig tror jeg også, at de ældreråd, som jeg håber vi får oprettet, kan betyde et meget vigtigt skridt i retning af at få en lokaldebat om: Hvad er den rigtige ældrepolitik? Hvor mange plejehjemspadser mangler vi egentlig her i vores kommune? Hvad er det egentlig for en hjemmehjælp, vi har her i vores kommune? Jeg tror, at det at sørge for, at der kommer ældreråd, der fungerer i de enkelte kommuner, vil være et meget vigtigt skridt til at få løst nogle af de problemer, vi taler om her, men vel at mærke til også at få løst dem lokalt.

(Kort bemærkning).

Kirsten Jacobsen (FP):

Hvis socialministeren ikke har hørt forslaget, kan jeg ikke forstå det, men så skal jeg gerne starte forfra.

Det er jo blevet sagt utallige gange fra denne talerstol: Det handler om at få kommunerne til at leve op til den pligt, som Folketinget har pålagt dem gennem bistandsloven.

Det må være sådan, at hvis der er en pligt hos kommunerne til at gøre noget, så må det modsvares af et retskrav hos dem, man har pligten over for. Og hvis ikke det tilgodeses, må det være regeringens opgave at sikre, at kommunen gør det.

Det betyder selvfølgelig, at de enkelte ældres eller handicappedes behov skal vurderes og skrives ned, og så er det altså det tilbud, man har fået; det skal man kunne klage over ved en uvilddig ankeinstans, og så skal det være sådan, at der selvfølgelig skal være sanktioner, hvis kommunerne ikke opfylder det.

Det er her, vi gerne ville have hørt nogle meldinger fra regeringen, men regeringen havde ingen forslag.

Det kan ikke nytte noget, at man fra regeringens side siger: Vi vil tage en debat med kommunerne. Socialministeren har både i den tid, hvor hun har været socialminister, og i alle år før oplevet, at kommuner hvert eneste år har fjernet hjemmehjælp til rengøring om sommeren. Det er simpelt hen kommet bag på kommu-

nerne, at der er sommerferie. Det kommer også bag på kommunerne, at der er nogle, der bliver syge, men det har regeringen ikke grebet ind over for én eneste gang.

Så sagde ministeren: Man kan ikke lovgive. Jamen der er altså lovgivet her i Folketinget om, at der er en ventelistegaranti på 3 måneder til visse operationer, så det kan man altså godt lovgive om. Og den 25. april 1991 var Socialdemokratiet med til at foreslå en dagsorden, hvor man skulle indskærpe kommunernes pligt, eventuelt ved lovgivning. Det er helt fjernt fra Socialdemokratiet i dag, men det er faktisk det, der er brug for.

(Kort bemærkning).

Villy Søvndal (SF):

Jeg forstår ikke den tale, der hedder, at regeringen erkender problemet, men samtidig erkender, at det er et forhold, man ikke kan gøre noget ved.

Det var ikke det udgangspunkt, der var, da regeringen ved sin tiltrædelse lovede at gøre noget ved de centrale velfærdsproblemer. Regeringen lovede det faktisk og rejste dermed en forventning om, at den var villig til at gøre noget ved det.

Det, vi så hører en tale om efterfølgende, er, at man er låst af ikke overhovedet at have en smertegrænse i forhold til det kommunale selvstyre. Socialministeren besvarede mit indlæg med, at det var en tale uden svar. Det synes jeg er et tegn på, at socialministeren kun i begrænset omfang har hørt efter. Jeg synes, at der har ligget mange svar ikke blot i forespørgselsdebatten i dag, men også i de forslag vi skal behandle efterfølgende. Jeg antager, at socialministeren er bekendt med, at vi foreslår et mere omfattende ældreboligbyggeri og flere ansatte, og at det både ligger i de forslag, vi har fremsat under forespørgselsdebatten, og ligger som ændringsforslag til finansloven fra SF. Det vil sige, at man har de forslag, der bryder ind dér, hvor det afgørende problem er, nemlig ressource-mangelen på dette område.

Vi har ligeledes et forslag om retssikkerheden, som jeg heller ikke forstår er så fremmed en tankegang for Socialdemokratiet. Jeg mener, at det var Socialdemokratiet, der i sin tid formulerede det afsnit, der hed »Borgernes rettigheder«. Jeg mener også, at Socialdemokratiet sidste år ved finanslovforliget var med til at indføre, også i modstrid med det kommunale og det amtskommunale selvstyre, at man gav en garanti på

ventelister til visse behandlingsformer i sygehussektoren. Man er altså bekendt med tankegangen. Det er ikke derfor, man ikke vil.

Det, der er hovedproblemet, er, at Socialdemokratiet og regeringen ikke forstår dybden i den frustration, der er over de forhold, der i dag er uacceptable i vores ældrepolitik. Det er det, der er humlen, og dér var ingen svar.

(Kort bemærkning).

Pia Kjærsgaard (DF):

For at tage hr. Villy Søvndals sidste bemærkning op vil jeg allerede på nuværende tidspunkt sige, at vi selvfølgelig støtter de forslag, som kommer efterfølgende fra SF og fra Dansk Folkeparti. Det er klart. Det burde alt i alt have været en god dag for de svage, som vi har debatteret her i denne forespørgsel. Det er jeg absolut ikke sikker på at man føler rundt omkring at det alligevel har været.

Hvad sagde statsministeren? Han sagde – og jeg skrev statsministerens første bemærkning ned; han modererede den så lidt senere – at det ikke skulle være en konkurrence om, hvilke partier der vil gøre det bedst, mest og hurtigst for de ældre. Men det ville da være en skøn konkurrence at have, og det ville faktisk være en socialdemokratisk ledet regering værdigt, hvis man lagde for i den konkurrence. Man skal ikke love noget, man ikke kan holde. Men det første, statsministeren sagde, synes jeg faktisk var udmærket, nemlig at det burde være en konkurrence om, hvem der gjorde det bedst for de procenter af det samlede billede af vore ældre, som ikke kan klare sig selv.

Må jeg så sige til socialministeren, som taler om et bedre arbejdsmiljø: Jeg tror, at de hjemmehjælpere, som arbejder rundt omkring i hjemmene, ville betragte det som et bedre arbejdsmiljø, hvis der blev sat mere tid af, for jeg tror, det er det, det drejer sig om. Det er ikke så meget det, som ministeren var inde på: om der ikke er rent i alle krogene. Det er en lille del af det. Det, det drejer sig om, er, at der bliver mere tid. Der er hjemmehjælpere, der er ved at bukke under for det psykiske og fysiske pres, de er udsat for, fordi der ganske enkelt ikke er tid nok, og det burde være en overkommelig opgave at få det ryddet af vejen. Så tror jeg faktisk der var flere, der ville søge et arbejde som hjemmehjælper.

Jeg tror desværre, at man her til sidst må konstatere, at afvisningen fra regeringens side af den dagsorden, der er foreslået af fire partier i

Folketinget, deriblandt Dansk Folkeparti, betyder – når man ikke engang stiller noget i stedet – at vi ikke er kommet et skridt videre, og det synes jeg er sørgeligt. Det var ikke det, der var min agt eller min hensigt med denne debat i dag, men det har åbenbart været regeringens.

(Kort bemærkning).

Bruno Jerup (EL):

Det undrede også mig, at socialministeren fandt det fuldstændig umuligt at forestille sig, at Folketinget kunne forholde sig til eller lovgive om spørgsmålet om en pladsgaranti, om en retssikret plads for ældre. Jeg vil også gerne i den forbindelse nævne, at det jo altså ikke er noget, som er fuldstændig ukendt i vores lovgivning.

Jeg vil bare nævne to områder, bl.a. folkeskoleområdet. Her har man da aldrig nogen sinde hørt hverken undervisningsministeren eller socialministeren sige, at en elev, som skal i folkeskolen, ikke har ret til at komme i folkeskolen, for kommunerne må selv bestemme, om de vil have elever i folkeskolen. Eller tag et eksempel fra sociallovgivningen, hvor det er sådan, at vi også tillader os at påtvinge kommunerne en genhusningspligt over for folk, der mister deres bolig.

Jamen det er da også et retsindgreb; det er kommunen, der selv skal løse opgaven, men det er en retssikring for den enkelte borger. Jeg mener, at den form for lovgivning vel er det, vi også er til for. Det kan vel ikke være helt uforståeligt for socialministeren.

Villy Søvndal (SF):

Vi forsøgte fra starten at få rejst en debat, der drejede sig om den gruppe af ældre, der har mest brug for støtte og hjælp. Jeg må sige, at jeg synes, det kun i meget ringe grad er lykkedes at få en debat om de virkelige problemer, vi står over for.

Vi fik af regeringspartierne opridset striben af gode gerninger, men vi fik ikke en debat om de store og alvorlige spørgsmål, nemlig et faldende ressourceforbrug på et område, hvor der bliver stadig flere ældre. Jeg synes, det er beklageligt, at vi ikke er i stand til som Folketing at tage den alvorlige debat. Vi fik heller ikke den tunge debat om boligmangelen eller det forhold, at ventelisterne er præcis lige så lange i dag, som de var for 3 år siden.

Vi fik nogle skindiskussioner med Venstre, der er i stand til – det vil jeg godt kvittere for – i enhver alvorlig debat at rejse en ideologisk

debat, der ikke har noget som helst med virkeligheden at gøre, nemlig diskussionen om, hvorvidt det er bedst at gøre det frivilligt eller offentligt. Jeg tror, de ældre er flintrende lige glade med, hvor den hjemmehjælper, der kommer, kommer fra. Hovedmeldingen fra de ældre er, at de holder så meget af den hjemmehjælper, de har, at de oven i købet gerne vil se vedkommende lidt mere.

Jeg forstod på både Venstre og De Konservative, at det var et brændende ønske at gøre noget de steder, hvor tilstandene ikke var gode nok. Jeg synes, det ville være rart at vide, om Venstre og De Konservative har gjort det her til et fremtrædende tema i de finanslovforhandlinger, der foregår, for ellers er det jo svært at forstå ordene.

Så blev det igen også en relevant debat om det kommunale selvstyre. Jeg stillede et spørgsmål i starten af debatten, nemlig: Er der hos regeringen en smertegrænse? Er der en smertegrænse, hvor man siger, at det her vil vi ikke længere finde os i, og hvor man accepterer, at der er nogle svage og udsatte grupper, der har brug for en særlig retsbeskyttelse? Det svarede regeringen ikke på.

Jeg vil godt sige, at vi har en smertegrænse i SF, der går dér, hvor det kommunale selvstyre bliver tolket sådan, at man kan undlade at gøre ting, som der oplagt er en pligt til i den lovgivning, vi har vedtaget, for så er det Folketingets opgave at sikre, at den lovgivning, vi vedtager, også bliver ført ud i livet.

Jeg skal slutte af, for det har jo været en lang debat. Jeg vil sige, også i dialog med statsministeren: Det var en dag uden løfter fra regeringen, og der var slet ingen fra Venstre og De Konservative, og det er vel en accept af, at den status quo, vi har, og som også giver anledning til de offentlige debatter, vi har, vil man affinde sig med.

Hvis det var sådan, at velvillige og pæne ord hjalp de ældre, så har det været en god dag. Det er desværre ikke tilfældet. Det, der kunne omsættes til handling, lå i dagsordenen. Den vil både regeringspartierne, Venstre og De Konservative stemme imod. Dermed har de signaleret, at de svigtede de ældre, de ensomme, de forladte, de hjælpeløse. Det var ikke dem, der blev sat i fokus. Det blev en generel debat om, at mange ældre har det godt, og det er jo rigtigt nok, men det hjælper ikke i forhold til de problemer, vi står over for.

Kirsten Jacobsen (FP):

Når man har deltaget i ældredebatter her i Folketinget i mange år, så synes man ærlig talt, at den ældredebat, vi har haft i dag, har været en af de dårligste, fordi der har været alt for meget skindebat. Jeg synes, det er sørgeligt, at når Socialdemokratiet taler ude omkring i landet, når man skriver indlæg i aviserne og når statsministeren holder åbningstaler osv., så er der ikke ende på, hvilke ting Socialdemokratiet vil gøre for de ældre, hvordan man vil sikre de ældre bedre vilkår både i hjemmet og på plejehjem, og alverdens ting, men at når man kommer frem til snorene og det drejer sig om, at man i aktiv handling skal vise, at der er noget bag ved de mange gyldne løfter, så står Socialdemokratiet af og bruger hele eftermiddagen på en skindebat om, at de fleste jo har det godt, og glemmer fuldstændig dem, hele debatten drejede sig om. Dem, som vi har været præsenteret for i alle medier hele sommeren, dem, der hverken er i stand til fysisk eller psykisk at klare sig selv, dem er man ligeglad med, dem undlader man at omtale.

Det vil altså med andre ord sige, at når vi nu kommer ud i debatten ude i offentligheden, ude i virkeligheden, så vil Socialdemokratiet én gang til begynde at svinge fanen om, hvor meget man vil gøre for den her svage gruppe. Nu har man i dag fået bevist, at Socialdemokratiet end ikke har sit eget forslag at lægge på bordet, og man stemmer kun imod det eneste forslag, der foreligger, nemlig det forslag om motiveret dagsorden fremsat af fire partier, som går ud på, at man i det mindste skal give de ældre og de svage en retsgaranti for, at de krav, de allerede har efter bistandsloven, bliver fulgt op, at de har krav på en plejehjemsplads, når de ikke længere kan klare sig selv, og at man sikrer sig, at den lov, der gælder om, at de frit kan flytte til et andet sted i landet, også kommer til at virke.

Ingen af de løfter, som Socialdemokratiet masser af gange har fortalt at det ville gennemføre, er man i stand til at stemme for i dag. Det er dybt, dybt sørgeligt.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Forslag om motiveret dagsorden nr. D 15 af Villy Søvndal (SF), Kirsten Jacobsen (FP), Bruno Jerup (EL) og Pia Kjærsgaard (DF) (se foran)

forkastedes, idet 20 (SF, FP, EL og DF) stemte for, 89 (S, V, KF, RV og CD) imod.

Hermed sluttede forespørgslerne.

Den næste sag på dagsordenen var:

11) Første behandling af beslutningsforslag nr. B 41:**Forslag til folketingsbeslutning om indførelse af ankeadgang på hjemmehjælpsområdet.**

Af Villy Søvndal (SF) m.fl.

(Fremsat 8/11 95).

Forslaget sættes til forhandling.

Forhandling**Socialministeren (Karen Jespersen):**

Indsatsen for en bedre hjemmehjælp er jo en af de opgaver, som regeringen prioriterer, sådan som det er fremgået af den debat, vi lige har haft. Men som vi også netop har snakket om, er hjemmehjælpen en kommunal opgave og en individuel ydelse baseret på skøn. Derfor findes der heller ikke nogen let og enkel måde at sikre en velfungerende hjemmehjælp over hele landet på.

Men for at løse nogle af problemerne med hjemmehjælpen fremsatte regeringen den 11. oktober i år et lovforslag om bl.a. indførelse af ældreråd og klageråd på hjemmehjælpsområdet samt krav til kommunerne om skriftlige afgørelser og i forbindelse hermed anvendelse af visitationsskemaer.

Hvis det lovforslag bliver gennemført, indeholder det efter regeringens opfattelse en række initiativer, som samlet vil medvirke til at løse mange af de problemer, der er på hjemmehjælpsområdet. Det forventes, at oprettelsen af ældreråd og klageråd vil medvirke til, at der opstår en konstruktiv dialog mellem de enkelte kommunalbestyrelser og de ældre i kommunen.

På længere sigt kan man forvente, at det får en positiv effekt på den ældrepolitik, kommunalbestyrelserne vælger at føre, herunder tilrettelæggelsen af hjemmehjælpsområdet.

Den valgte klagemodel har desuden den fordel, at klagerådene får mulighed for at tage alle spørgsmål på hjemmehjælpsområdet op til vur-